

Рахункова палата

Затверджено
постановою Колегії
Рахункової палати
від 22 червня 2015 року
№ 11-4

ЗВІТ

**про результати перевірки обґрунтованості надання та
законності застосування пільг з податку на прибуток
підприємствами паливно-енергетичного комплексу**

ЗМІСТ

Преамбула.....	3
Вступ.....	4
1. Аналіз нормативно-правового забезпечення надання контролюючими органами підприємствам ПЕК пільг з податку на прибуток та законності їх застосування.....	5
2. Стан і умови надання та схвалення інвестиційних програм, проектів фінансування та інвестиційних складових для підприємств ПЕК і контроль за їх виконанням.....	10
2.1. Аналіз стану надання та виконання інвестиційних програм підприємствами ПЕК.....	10
2.2. Особливості надання та виконання проектів, фінансування яких здійснювалося за рахунок суб'єктів природних монополій, виробників електричної та/або теплової енергії.....	14
2.3. Аналіз умов надання та схвалення в тарифах на електроенергію інвестиційної складової, необхідної для повернення кредитів, інвестицій, погашення облігацій та її застосування підприємствами ПЕК.....	15
2.4. Оцінка стану взаємодії державних органів в процесі запровадження податкових пільг для підприємств ПЕК.....	19
3. Аналіз ефективності контролю за обґрунтованістю застосування підприємствами ПЕК податкових пільг з податку на прибуток та їх обліку контролюючими органами.....	21
3.1. Оцінка забезпечення органами ДФС (Міндоходів) контролю за правильністю застосування та обліком пільг з податку на прибуток підприємствами ПЕК.....	21
3.2. Аналіз результативності роботи контролюючих органів щодо встановлення законності застосування підприємствами ПЕК пільги з податку на прибуток.....	25
4. Оцінка результатів фінансово-господарської діяльності та стану платежів до бюджету підприємств ПЕК, які мали податкові пільги	30
Висновки.....	33
Пропозиції.....	37
Додатки.....	39

ПРЕАМБУЛА

Підстава проведення перевірки: стаття 98 Конституції України, План роботи Колегії Рахункової палати на I півріччя 2015 року.

Мета перевірки: встановлення фактичного стану та оцінка обґрунтованості надання та законності застосування пільг з податку на прибуток підприємствами паливно-енергетичного комплексу (далі – **підприємства ПЕК**).

Предмет перевірки:

нормативно-правові акти, розпорядчі документи та управлінські рішення щодо обґрунтованості надання та законності застосування податкових пільг з податку на прибуток підприємствами ПЕК;

стан обґрунтованості надання та законності застосування податкових пільг з податку на прибуток підприємствами ПЕК;

процедура подання, формування, розгляду, схвалення та виконання інвестиційних програм ліцензіатів з передачі та/або постачання електричної енергії, а також електростанцій, теплоелектроцентралей, газопостачальних, газорозподільних, газотранспортних та газозберігаючих підприємств;

статистична, фінансова та податкова звітність, інші джерела інформації щодо обґрунтованості надання та законності застосування податкових пільг з податку на прибуток підприємствами ПЕК.

Об'єкти перевірки: Державна фіскальна служба України (Міністерство доходів і зборів України, Державна податкова служба України, далі – **ДФС, Міндоходів, ДПС України**); спеціалізовані державні податкові інспекції з обслуговування великих платників у містах Одесі та Дніпропетровську Міжрегіонального головного управління ДФС (Міндоходів), до їх створення спеціалізовані державні податкові інспекції по роботі з великими платниками податків у містах Одесі та Дніпропетровську; Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – **НКРЕКП**), за період до 27.08.2014 – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (далі – **НКРЕ**), комісія з ліквідації якої діє відповідно до наказу НКРЕКП від 29.08.2014 № 469 „Про затвердження персонального складу комісії з проведення ліквідації Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики”.

За запитом: Міністерство енергетики та вугільної промисловості України (далі – **Міненерговугілля**).

Критерії оцінки:

законність – відповідність управлінських рішень і розпорядчих документів, прийнятих державними органами (контролюючими органами), вимогам чинного законодавства в частині застосування податкових пільг з податку на прибуток підприємствами ПЕК;

обґрунтованість – правомірність надання податкових пільг з податку на прибуток підприємствам ПЕК і прийняття управлінських рішень щодо їх застосування;

ефективність – ступінь впливу використаної пільги з податку на прибуток підприємствами ПЕК на їх фінансовий стан, розвиток паливно-енергетичного комплексу в Україні в цілому та динаміку надходжень податків і зборів до Державного бюджету України.

Період проведення перевірки: 2013–2014 роки (для відображення в динаміці окремих показників досліджується їх значення за 2011–2012 роки).

Методи проведення перевірки: збір і опрацювання нормативно-правових актів, адміністративних, розпорядчих, інших документів, що регламентують надання підприємствам ПЕК пільг з податку на прибуток; звітних даних стосовно наданих пільг, проведених контролюючими органами контрольних заходів щодо законності надання цих пільг та їх результатів; ознайомлення, опитування, вивчення документів, інших матеріалів, їх зіставлення; опрацювання матеріалів засобів масової інформації, спеціальних видань.

За результатами проведеної перевірки складено 4 акти.

ВСТУП

Паливно-енергетичний комплекс¹ – складна міжгалузева система видобутку й виробництва палива та енергії (електричної та теплової), їх транспортування, розподілу й використання. У народному господарстві України він відіграє дуже важливу роль: як один із базових міжгалузевих господарських комплексів країни стратегічно впливає на систему забезпечення соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.

Згідно з Каталогом провідних підприємств України в країні налічується **659** підприємств ПЕК. Це становить лише **0,6 відс.**² кількості підприємств України, але на них зосереджено **10,6 відс.** зайнятих в національному господарстві працівників, **12,5 відс.** вартості активів підприємств України, **16,7 відс.** величини власного капіталу підприємств України, **12,2 відс.** величини довгострокових та **9,3 відс.** – короткострокових зобов'язань підприємств національного господарства. При цьому підприємства ПЕК забезпечують **12,1 відс.** обсягів реалізованої та **10,6 відс.** – виробленої підприємствами України продукції, **10,1 відс.** обсягів валової доданої вартості. В підприємства ПЕК залучаються значні обсяги інвестицій, частка яких в структурі капітальних інвестицій в економіку загалом становить **18,9 відсотка.**

З метою зміцнення фінансового стану окремих підприємств електроенергетики та газової сфери, а також стимулювання здешевлення електричної та інших видів енергії Податковим кодексом України було запроваджено податкову пільгу у вигляді звільнення від оподаткування прибутку в межах витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електромереж, електростанцій, газотранспортних і газорозподільних підприємств тощо. Однак дієвих механізмів контролю витрат, які звільняються від оподаткування, та їх цільового використання ані цим кодексом, ані іншими нормативно-правовими актами не було передбачено, що вплинуло на ефективність застосування цієї пільги.

Слід зазначити, що податкова система України, від якої залежить формування дохідної частини бюджету, на цей час перебуває в процесі кардинальних

¹ Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071 „Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року” паливно-енергетичний комплекс України – сукупність секторів економіки, до якої належать суб'єкти господарювання, діяльність яких пов'язана з розвідкою, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням, передачею, розподілом, торгівлею, збутом або продажем і використанням енергетичних продуктів (енергоносіїв).

² Офіційний сайт Держстату: www.ukrstat.gov.ua/.

перетворень. Податкова пільга є важливим додатковим її елементом, який однаково позитивно чи негативно впливає на ставку та об'єкт оподаткування. Вона також є невід'ємною складовою податкових систем будь-яких держав ринкового типу, різниця лише в тому, які категорії платників мають певні переваги в оподаткуванні. В Україні однією з основних проблем податкової системи є нераціональність економічної природи податкових пільг, більшість з яких не мають цільового характеру або закріплені за платниками лише формально. За економічною природою законодавчо встановлена податкова пільга є недонадходженням доходів бюджету, однак Бюджетний та Податковий кодекси України її трактують як втрати бюджету, тому першочерговою актуальності набуває питання оцінювання ефективності податкових пільг, у тому числі і запропонованої у 2011 році пільги з податку на прибуток для підприємств ПЕК, яка діяла до 2015 року.

На сьогодні в Україні відсутні методи оцінки ефективності надання податкових пільг для періодичного контролю витрат і переваг кожної з них як в Державній фіскальній службі, так і в профільних державних органах, що ініціюють запровадження податкових пільг. Так відбувається і з запропонованою пільгою для підприємств ПЕК: жодний державний орган не забезпечив її оцінку та не встановив економічної ефективності для держави від її застосування.

1. АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ ПІДПРИЄМСТВАМ ПЕК ПІЛЬГ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ТА ЗАКОННОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Статтею 7 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755 (далі – ПКУ) передбачено, що під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги.

Загальний порядок їх надання визначено статтею 30 ПКУ, згідно з якою податкова пільга – передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати, зокрема податку, сплата ним податку в меншому розмірі за наявності підстав, визначених пунктом 30.2 цієї статті, а саме: підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат.

Платник податків вправі використовувати податкову пільгу з моменту виникнення відповідних підстав для її застосування і протягом усього строку її дії та відмовитися від використання чи зупинити її використання на один або декілька податкових періодів, якщо інше не передбачено ПКУ. При цьому податкові пільги, не використані платником податків, не можуть бути перенесені на інші податкові періоди, зараховані в рахунок майбутніх платежів з податків та зборів або відшкодовані з бюджету (пункти 30.3 і 30.4 статті 30 ПКУ).

Відповідно до пункту 30.6 статті 30 ПКУ суми податку та збору, не сплачені суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, обліковуються таким суб'єктом – платником податків. Облік зазначених коштів ведеться в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України (далі – **Кабмін**).

Порядок обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, затверджено постановою Кабміну від 27.12.2010 № 1233 (далі – **Порядок № 1233**).

Відповідно до Порядку № 1233 суб'єкт господарювання, який не сплачує податки та збори у зв'язку з отриманням податкових пільг, веде облік сум таких пільг та складає звіт про суми податкових пільг за встановленою формою (далі – **Звіт про пільги**). Звіт про пільги подається суб'єктом господарювання за **3, 6, 9 і 12** календарних місяців за місцем його реєстрації протягом **40** календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового періоду.

Разом з тим **ПКУ не встановлено відповідальності платників податків за невірно подану інформацію контролюючим органам під час ведення обліку податкових пільг**. Як наслідок, платниками податків звіти про пільги заповнюються безвідповідально, допускаються помилки щодо зазначення кодів пільг і суми пільги, що призводить до викривлення даних зведеної звітності „Про суми податкових пільг”, яка надається (надавалася) ДФС (Міндоходів) іншим органам виконавчої влади. При цьому **Порядок № 1233 не передбачає формування ДФС (Міндоходів) уточнюючої зведеної звітності, зокрема після граничного терміну подання річної Податкової декларації з податку на прибуток, яка подається протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного року (пункт 57.1 статті 57 ПКУ)**.

Згідно з пунктом 9 Порядку № 1233 суми податків та зборів, не сплачені суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, розраховуються таким суб'єктом у порядку, встановленому Державною податковою службою за погодженням з Мінфіном. **Ураховуючи, що на сьогодні ДПС України припинила свою діяльність, норми Порядку № 1233 в частині посилання на цей орган, а також інші органи, що на сьогодні не діють, потребують відповідного правового врегулювання.**

Довідково. З 07.09.2011 відповідно до розпорядження Кабміну від 07.09.2011 № 836-р³ ДПС України забезпечувала здійснення функцій і повноважень ДПА України, що припинила свою діяльність; з 20.03.2013 відповідно до розпорядження Кабміну від 20.03.2013 № 166-р⁴ Міндоходів забезпечувало здійснення покладених на Міністерство Указом Президента України від 18.03.2013 № 141 „Про Міністерство доходів і зборів України” функцій ДПС України та Держмитслужби; з 17.07.2014 відповідно до розпорядження Кабміну від 17.07.2014 № 651-р⁵ ДФС забезпечує виконання функцій і повноважень Міндоходів, що припинило свою діяльність.

Відповідно до пунктів 30.7 і 30.8 статті 30 ПКУ **контролюючі органи** складають зведену інформацію про суми податкових пільг юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, **визначають втрати доходів бюджету внаслідок надання податкових пільг і здійснюють контроль за правильністю надання та обліку податкових пільг, а також їх цільовим використанням, за наявності законодавчого визначення напрямів використання (щодо умовних податкових пільг) та своєчасним поверненням коштів, не сплачених до бюджету внаслідок надання пільги, у разі її надання на поворотній основі.**

³ „Питання Державної податкової служби”.

⁴ „Питання Міністерства доходів і зборів”.

⁵ „Питання Державної фіскальної служби України”.

Відповідно до пункту 154.8 статті 154 ПКУ (із змінами, внесеними Законом України від 07.07.2011 № 3609⁶ (далі – **Закон № 3609**)) з **01.08.2011** до **01.01.2015**⁷ звільнявся від оподаткування прибуток підприємств ПЕК в межах фактичних витрат, що не перевищували загальну річну суму:

1) передбачених **інвестиційними програмами**, схваленими національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, на капітальні вкладення з будівництва (реконструкції, модернізації) міждержавних, магістральних та розподільчих (локальних) електричних мереж, електричних станцій, теплоелектроцентралей, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж, підземних сховищ газу та встановлення лічильників газу населенню, у тому числі сум, спрямованих на повернення кредитів, які використані для фінансування вищезазначених цілей;

2) передбачених **проектами**, фінансування яких здійснювалося за рахунок суб'єктів **природних монополій**, виробників електричної та/або теплової енергії відповідно до рішень Кабміну;

3) витрат у межах **інвестиційної складової**, затвердженої національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, **необхідної для повернення кредитів, інвестицій, погашення облігацій** (боргових цінних паперів), випущених (отриманих) енергогенеруючими компаніями, з метою фінансування капітальних вкладень з будівництва (реконструкції, модернізації) обладнання електричних станцій і теплоелектроцентралей, відповідно до плану будівництва (реконструкції, модернізації), затвердженого Кабміном.

Довідково. Згідно з Указом Президента України від 23.11.2011⁸ до вересня 2014 року діяла НКРЕ, яку Указом Президента України від 27.08.2014 № 693⁹ було ліквідовано. Указом Президента України від 27.08.2014 № 694¹⁰ утворено НКРЕКП. Контрольною групою Рахункової палати інформацію за період перевірки до вересня 2014 року, необхідну для об'єктивного проведення контрольної-аналітичного заходу, отримано не у повному обсязі, оскільки, за даними НКРЕКП, новостворена Комісія не є розпорядком інформації, яка стосується діяльності НКРЕ.

Згідно з Довідником податкових пільг¹¹ пільга, визначена пунктом 154.8 статті 154 ПКУ, мала код **11020268** (далі – **Пільга ПЕК**) і була втратами доходів бюджету.

Вперше Пільга ПЕК зазначалася у Довіднику податкових пільг № 58, затвердженому 30.06.2011, і мала редакцію відповідно до пункту 154.8 статті 154 ПКУ, яка діяла до змін, внесених з 01.08.2011 Законом № 3609, а саме:

„Звільняється від оподаткування прибуток підприємств енергетичної галузі в межах витрат, передбачених інвестиційними програмами, схваленими

⁶ „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих норм Податкового кодексу України”, **яким розширено пільгу**.

⁷ Законом України від 28.12.2014 № 71 „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи” зазначену **пільгу вилучено**.

⁸ „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики”.

⁹ „Про ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики”.

¹⁰ „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг”.

¹¹ Згідно з пунктом 4 Порядку № 1233 форма та порядок ведення довідника затверджуються ДПС України.

Національною комісією регулювання електроенергетики України, на капітальні вкладення з будівництва (реконструкції, модернізації) міждержавних, магістральних та розподільчих (локальних) електричних мереж та/або сум, спрямованих на повернення кредитів, які використані для фінансування вищевказаних цілей”.

Отже, пільга була передбачена лише для будівництва (реконструкції, модернізації) електромереж.

Наведений зміст Пільги для ПЕК замінили на редакцію пункту 154.8 статті 154 ПКУ із змінами, внесеними Законом № 3609, що набрали чинності з 01.08.2011, лише у Довіднику податкових пільг № 67/1, який було затверджено 01.09.2013, тобто **протягом II півріччя 2011 року (з 01.08.2011), 2012 року та I півріччя 2013 року (до 01.09.2013) редакція Пільги ПЕК, наведена у Довідниках податкових пільг № 59-66, що затверджувалися в цей період, не відповідала редакції пункту 154.8 статті 154 ПКУ.**

Механізм розрахунку суми Пільги ПЕК було наведено в Методичних рекомендаціях щодо визначення втрат бюджету від застосування пільг з податку на прибуток, викладених у листі ДПС України від 06.06.2012 № 15709/7/15-1217 „Про пільги з податку на прибуток”, а саме:

Сума Пільги ПЕК = Сума прибутку, звільненого від оподаткування x Ставка податку.

Відповідно до Узагальнюючої податкової консультації щодо визначення суми пільги у зв'язку із звільненням прибутку від оподаткування¹² розрахунок прибутку, що звільнявся від оподаткування, здійснювався у додатку ПЗ до рядка 09 Податкової декларації з податку на прибуток підприємства (далі – **Декларація з прибутку**), затвердженої наказом Мінфіну від 28.09.2011 № 1213¹³. У 2014 році форма Декларації з прибутку була затверджена наказом Міндоходів від 30.12.2013 № 872¹⁴. Проте нової узагальнюючої податкової консультації щодо визначення суми пільги у зв'язку із звільненням прибутку від оподаткування Міндоходів не надавалося.

Отже, у рядку 09 таблиці 1 „Розрахунок прибутку, що звільняється від оподаткування” додатка ПЗ до Декларації з прибутку зазначався прибуток, звільнений від оподаткування, або збиток від діяльності, прибуток від якої звільнявся від оподаткування.

В таблиці 2 „Підстави для застосування пільги” додатка ПЗ до Декларації з прибутку містилися наступні позиції: норми ПКУ, на підставі яких застосовувалася пільга, його підпункт (частина), пункт, стаття. **Отже, у таблиці 2 додатка ПЗ до Декларації з прибутку не передбачено розмежування категорій витрат, на які зменшувався прибуток підприємств ПЕК, наведених у пункті 154.8 статті 154 ПКУ. Це призвело до неможливості встановити за рахунок яких витрат (передбачених інвестиційними програмами або проектами, фінансування яких здійснюється за рахунок суб'єктів природних монополій, або у межах інвестиційної складової) звільнявся від оподаткування прибуток підприємств ПЕК, котрі вказали**

¹² Затверджено наказом ДПС України від 05.07.2012 № 584 „Про затвердження Узагальнюючої податкової консультації щодо визначення суми пільги у зв'язку із звільненням прибутку від оподаткування”.

¹³ Зареєстрований у Мін'юсті 20.10.2011 за № 1215/19953, втратив чинність з 24.01.2014.

¹⁴ Зареєстрований у Мін'юсті 20.01.2014 за № 103/24880.

Пільгу ПЕК як підставу для звільнення від оподаткування, а також які кошти, що вивільнені з оподаткування, спрямовані на будівництво (реконструкцію, модернізацію) об'єктів, а які – на зменшення тарифу на електроенергію за рахунок інвестиційної складової.

Крім того, роз'яснювальними листами органів ДПС України¹⁵ зазначалося, що „оскільки пункт 154.8 статті 154 ПКУ не містить будь-яких обмежень відносно звільнення від оподаткування прибутку підприємств ПЕК в межах фактичних витрат, що не перевищують загальну річну суму витрат, передбачену інвестиційними програмами, підприємство має право на зменшення прибутку на суму витрат з амортизації основних засобів на об'єктах, визначених згаданими інвестиційними програмами, та витрат, що пов'язані з ремонтом і поліпшенням об'єктів таких основних засобів, у розмірі, що не перевищує **10 відс.** сукупної балансової вартості всіх груп основних фондів на початок звітного року, відповідно до вимог чинного законодавства.

Згідно з вимогами пункту 138.2 статті 138 ПКУ витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визначаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку, та інших документів, встановлених розділом II ПКУ”.

Слід також зазначити, що підприємства ПЕК, крім Пільги ПЕК, також користувалися іншими пільгами, передбаченими ПКУ, які не залежать від виду діяльності платника, зокрема:

які є втратами бюджету згідно з довідниками податкових пільг – відповідно до пункту 3.2 статті 3 ПКУ (*оподаткування міжнародних договорів*); підпунктів „а” та „б” підпункту 138.10.6 пункту 138.10 статті 138 (*включення до інших витрат суми коштів (товарів, робіт, послуг), перерахованих неприбутковим організаціям та профспілкам*); підпункту 154.4 статті 154 ПКУ (*звільнення прибутку за рахунок отримання міжнародної технічної допомоги до Чорнобильського фонду „Укриття”*);

інші пільги – відповідно до підпунктів 136.1.12 та 136.1.16 пункту 136.1 статті 136 (*доходи, які не враховуються для визначення об'єкта оподаткування, зокрема дивіденди, отримані платником від інших платників, і безоплатно отримані основні засоби*); підпунктів 140.1.3 і 140.1.8 пункту 140.1 статті 140 (*витрати подвійного призначення на профпідготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації та на утримання й експлуатацію об'єктів, які не використовуються з метою отримання доходу*); пункту 142.2 статті 142 (*включення до витрат обов'язкових виплат та внесків на страхування життя або здоров'я*); пункт 150.1 статті 150 ПКУ та пункту 3 підрозділу 4 розділу ХХ „Перехідні положення” (*перенесення від'ємного значення об'єкта оподаткування*); підпункту 153.3.5 пункту 153.3 статті 153 ПКУ (*в окремих випадках звільнення від сплати авансового внеску при виплаті дивідендів*).

Таким чином, **нормативно-правова база щодо застосування підприємствами Пільги ПЕК при виконанні ними схвалених Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, інвестиційних**

¹⁵ Листи від 08.11.2011 № 5097/6/15/1415, від 23.12.2011 № 10104/7/15-1217, від 11.01.2012 № 574/6/15-1415, від 11.05.2012 № 8205/6/15-1215 та інші.

програм та урахуванні витрат у межах інвестиційної складової, необхідної для повернення кредитів тощо, була недосконалою, що ускладнювало контроль органами ДФС (Міндоходів) правомірності декларування підприємствами ПЕК витрат у частині будівництва (реконструкції, модернізації) електромереж, електростанцій, теплоелектроцентралей, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж тощо і достовірності поданих звітів про суми застосованих податкових пільг.

2. СТАН І УМОВИ НАДАННЯ ТА СХВАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОГРАМ, ПРОЕКТІВ ФІНАНСУВАННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ СКЛАДОВИХ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ПЕК І КОНТРОЛЬ ЗА ЇХ ВИКОНАННЯМ

2.1. Аналіз стану надання та виконання інвестиційних програм підприємствами ПЕК

Для запровадження Пільги ПЕК за рахунок першої категорії витрат, визначеної у пункті 154.8 статті 154 ПКУ, НКРЕ (НКРЕКП) схвалені інвестиційні програми.

Відповідно до постанови НКРЕ від 17.02.2011 № 242 „Про затвердження Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання”, зареєстрованої в Мін’юсті 17.03.2011 за № 366/19104, **під інвестиційною програмою розуміється** план використання коштів на здійснення інвестицій з визначенням об’єктів та обсягів інвестування, джерел фінансування та графіка виконання інвестиційних заходів на плановий період чи більш тривалий термін з відповідними техніко-економічними розрахунками та обґрунтуваннями, що підтверджують доцільність та ефективність передбачуваних інвестицій.

Крім того, визначення поняття „інвестиційна програма” надано у Порядку формування інвестиційних програм ліцензіатів з передачі та постачання електричної енергії, затвердженому постановою НКРЕ від 13.12.2012 № 1627¹⁶ (далі – **Порядок № 1627**) і Порядку формування інвестиційних програм газопостачальних, газорозподільних, газотранспортних та газозберігаючих підприємств, затвердженому постановою НКРЕ від 28.11.2011 № 2255¹⁷ (далі – **Порядок № 2255**)¹⁸, якими регламентувалася процедура подання, формування, розгляду та виконання інвестиційних програм.

¹⁶ „Про затвердження Порядку формування інвестиційних програм ліцензіатів з передачі та постачання електричної енергії”, зареєстрованою в Мін’юсті 02.01.2013 за № 20/22552.

¹⁷ „Про затвердження Порядку формування інвестиційних програм газопостачальних, газорозподільних, газотранспортних та газозберігаючих підприємств”, зареєстрованою в Мін’юсті 22.12.2011 за № 1502/20240.

¹⁸ Відповідно до Порядку № 1627 інвестиційна програма – це план використання коштів для підвищення рівня надійності та економічності роботи основних фондів, який містить комплекс зобов’язань ліцензіата на період її виконання щодо розвитку **ліцензіата**, джерела її фінансування, графік виконання та пояснювальну записку.

Відповідно до Порядку № 2255 інвестиційна програма – це план використання коштів для підвищення рівня надійності та економічності роботи основних фондів, який містить комплекс зобов’язань ліцензіата на період її виконання щодо розвитку **підприємства**, покращення показників якості надання послуг споживачам з відповідними розрахунками та обґрунтуваннями, що підтверджують доцільність здійснення інвестиційної діяльності, джерела її фінансування та графік виконання.

Отже, здійснені підприємствами ПЕК витрати на капітальні вкладення в будівництво (модернізацію та реконструкцію) електромереж, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж тощо повинні відповідати вимогам інвестиційних програм, схвалених НКРЕ (НКРЕКП).

При цьому однією з вимог схвалення інвестиційної програми, а також інвестиційної складової є отримання ліцензії НКРЕ, НКРЕКП на здійснення відповідного виду господарської діяльності в сфері ПЕК.

Станом на 01.01.2013 підприємства ПЕК мали **364** ліцензії на право провадження видів діяльності в електроенергетиці та на ринку природного газу, а на 01.01.2015 – **421** ліцензію (таблиця 1). Протягом 2013–2014 років їх кількість збільшилася на **15,7 відс.** за рахунок **28,8 відс.** ліцензій на виробництво електроенергії та комбіноване виробництво теплової та електричної енергії.

Таблиця 1

Кількість ліцензій на право провадження господарської діяльності в електроенергетиці та на ринку природного газу / схвалених інвестиційних програм, які мали підприємства ПЕК

№ з/п	Вид діяльності, на який видається ліцензія	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015
1	Передача електроенергії міждержавними і магістральними електромережами	1	1 / 1*	1 / 1*
2	Передача електроенергії місцевими (локальними) електромережами	44	44 / 44	44 / 44
3	Виробництво електроенергії	182	225	239
4	Комбіноване виробництво теплової та електричної енергії	30	34	34
5	Разом виробників енергії	212	259 / 28**	273 / 27**
6	Газозбереження	2	2 / 2	2 / 2
7	Транспортування природного газу	2	2 / 2	2 / 2
8	Розподіл природного газу	52	50*** / 51	50 / 50
9	Постачання природного газу за регульованим тарифом	51	49*** / 50	49 / 49
10	Разом ліцензій:	364	407 / 178	421 / 175

* ДП „Національна енергетична компанія „Укренерго”.

** схвалені інвестиційні програми.

***постановами НКРЕ від 07.02.2013 № 107 і від 23.05.2013 № 576 анульовано ліцензії з розподілу природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ і постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом, виданих ДК „Укртрансгаз” НАК „Нафтогаз України” та ПрАТ „Теодосія”.

Слід зазначити, що майже усі ліцензіати, які провадять діяльність в електроенергетиці та на ринку природного газу, мають змішану форму власності. Державні підприємств ПЕК не перевищують **5 відсотків**.

➤ **Форма звіту щодо виконання інвестиційної програми ліцензіата з передачі електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, затверджена НКРЕ у додатку 4 до Порядку № 1627, не передбачає окремого групування витрат на реконструкцію і модернізацію електромереж.** Вказаний недолік не дозволив виділити відповідні профінансовані витрати за переліком робіт і, як наслідок, ускладнив подальший контроль за правомірністю декларування ліцензіатом – платником податку на прибуток витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електромереж, як передбачено умовами надання Пільги ПЕК.

Довідково. Відповідно до Правил користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ від 31.07.1996 № 28, зареєстрованих в Мін'юсті 02.08.1996 за № 417/1442, електрична мережа – сукупність електроустановок для передачі та розподілу електричної енергії. Згідно з підпунктом 4.6. розділу IV Порядку № 1627 профінансованими вважаються заходи інвестиційної програми, щодо яких здійснено фактичну оплату грошовими коштами.

Так, за даними НКРЕКП усі підприємства ПЕК, що мали ліцензії на **передачу електроенергії** (міждержавними, магістральними та місцевими (локальними) електричними мережами, рядки 1 і 2 таблиці 1), мали схвалені на 2013 і 2014 роки інвестиційні програми. Обсяги фінансування заходів інвестиційних програм на 2013 рік становили **5 238,5 млн грн (81,1 відс. схваленого НКРЕ обсягу із змінами¹⁹)**, на 2014 рік – **3 911,4 млн грн (72,9 відсотка²⁰)**. При цьому на будівництво (модернізацію, реконструкцію) електромереж і **обладнання** профінансовано у 2013 році **3 817,7 млн грн (73,9 відс. обсягу фінансування)**, у 2014 році – **2 931,4 млн. грн. (75,0 відсотка)**. Отже, **виділення окремих витрат на реконструкцію і модернізацію електромереж за наведеними даними здійснити неможливо.**

➤ **НКРЕ не затверджено порядку формування та виконання інвестиційних програм електростанцій і теплоелектростанцій (далі – ТЕЦ).** Унаслідок цього звіти про виконання інвестиційних програм ліцензіатів з виробництва електроенергії подавалися в довільній формі, вони також не містили групування окремих витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електростанцій і ТЕЦ, а тому також **неможливо за переліком робіт виділити ці витрати з наведених у звітах.**

Довідково. Окремі норми щодо інвестиційних програм ліцензіатам з виробництва електроенергії, зокрема: ТЕЦ, гідроелектростанціям, гідроакумлюючим електростанціям, атомним електростанціям, регламентуються постановами НКРЕ від 12.10.2005 № 896 „Про затвердження Порядку розрахунку тарифів на електричну та теплову енергію, що виробляється на ТЕЦ, ТЕС, АЕС та на установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії”, від 12.10.2005 № 898 „Про затвердження Процедури перегляду та затвердження тарифів для ліцензіатів з виробництва електричної та теплової енергії” та від 12.10.2005 № 895 „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування тарифу на електричну енергію гідроелектростанцій та гідроакумлюючих електростанцій”.

Інвестиційні програми ліцензіатам з **виробництва електроенергії** у 2013 році були схвалені **28 (10,8 відс. усіх виробників енергії, рядок 5 таблиці 1)**, а в 2014 році – **27 (9,9 відс. усіх виробників енергії) підприємствам ПЕК.**

Обсяги фінансування усіх заходів інвестиційних програм з виробництва електроенергії у 2013 році становили **5 110,6 млн грн, або 110,1 відс. плану з усіма змінами²¹ (4 643,9 млн грн)**, у тому числі за рахунок прибутку – **2 024,9 млн грн, або 103,6 відс. плану (1 954,2 млн гривень)**. Отже, **НКРЕ у 2013 році не повною мірою скоригувало заплановані в інвестиційних програмах суми фінансування ліцензіатів з виробництва електроенергії.** При цьому у зазначених звітних даних відсутні показники ДП „НАЕК „Енергоатом”, яке не надало даних щодо фінансування заходів інвестиційної програми, схваленої НКРЕ та обсяг якої на 2013 рік становив **1 576,3 млн грн (34 відс. обсягу інвестиційних програм всіх ліцензіатів згаданої групи)**, у тому числі за рахунок прибутку – **200,0 млн грн (10,2 відсотка)**.

¹⁹ Збільшення плану фінансування на 2013 рік протягом року на **15,7 відс.** та зменшення на 2014 рік – на **17,8 відсотка.**

²⁰ За 2014 рік до НКРЕКП не були подані звіти **4** ліцензіатами, що здійснювали передачу електроенергії місцевими електромережами з постачання електроенергії за регульованим тарифом та проводили господарську діяльність на території АР Крим: ПАТ „Крименерго”, ПАТ „ЕК „Севастопольобленерго”, ДП МОУ „102 ПЕМ” і ПАТ „ЕК „Східно-Кримська ЕК”. Звітні дані за 2014 рік по цих суб'єктах господарювання відсутні.

²¹ Збільшення плану фінансування протягом 2013 року на **61,8 відсотка.**

У 2014 році обсяги фінансування усіх заходів інвестиційних програм з виробництва електроенергії становили **3 656,6 млн грн** при плані із змінами **5 503,8 млн грн**²², у тому числі за рахунок прибутку – **1 027,1 млн грн** при плані **2 608,8 млн гривень**. У цьому році не виконувалися інвестиційні програми трьома ліцензіатами з виробництва електроенергії: ТОВ „Істек”, ТОВ „Крим ТЕЦ” і ТОВ „СГС Плюс” (Севастопольська ТЕЦ), які здійснювали господарську діяльність в зоні проведення АТО (ТОВ „Істек”) і в АР Крим. Водночас в наведених обсягах фінансування відсутні дані ПАТ „Донецьк-обленерго” (Миронівська ТЕЦ), звіт щодо виконання інвестиційної програми якого за 2014 рік НКРЕКП не подавався, а схвалений обсяг інвестиційної програми становив **41,1 млн грн** (за рахунок прибутку – **6,3 млн гривень**). У Звіті щодо виконання інвестиційної програми ДП „НАЕК „Енергоатом” за 2014 рік відсутня інформація щодо профінансованих заходів програми за джерелами фінансування. Схвалений обсяг інвестиційної програми ДП становив **3 285,5 млн грн**, в тому числі за рахунок прибутку – **1 614,0 тис. грн**, профінансовано заходів програми на суму **1 941,8 млн гривень**.

Разом з тим у ході аналізу звітів щодо виконання інвестиційних програм ліцензіатів з виробництва електроенергії за 2014 рік встановлено, що **частина профінансованих робіт з будівництва не відноситься до категорії промислового будівництва**, а саме: до будівництва (реконструкції, модернізації) електростанцій і ТЕЦ. Так, відповідно до Звіту щодо виконання інвестиційної програми ПАТ „Укргідроенерго” за 2014 рік за рахунок інвестиційних коштів проведено реконструкцію існуючих житлових і допоміжних об’єктів на базі відпочинку „Гористе” (профінансовано за рахунок прибутку **2,2 млн грн**, або **329,2 відс. плану**), ДП „НАЕК „Енергоатом” відповідно до договірних зобов’язань і вимог Колективного договору було профінансовано добудову та введення в експлуатацію житлових будинків у містах-супутниках АЕС у сумі **46,2 млн грн**, або **174,3 відс. плану** (джерело фінансування у звіті не вказано).

➤ **Порядком № 2255 не передбачено контролю НКРЕ за виконанням ліцензіатами в газовій сфері інвестиційних програм**, що призвело до відсутності системного контролю за виконанням інвестиційних програм, зокрема в частині достовірності витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) газопроводів, підземних сховищ газу, газорозподільних мереж та встановлення лічильників газу населенню.

На 2013 рік було схвалено інвестиційні програми для **2** підприємств, які поєднували транспортування і зберігання газу, **51** газорозподільного та **50** газопостачальних підприємств (рядки 6 – 9 таблиці 1), у тому числі 20.12.2012 ПрАТ „Теодосія”. Проте постановою НКРЕ від 23.05.2013 № 576 було анульовано ліцензії з **розподілу** природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ і **постачання** природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом, видані ПрАТ „Теодосія”. На 2014 рік було схвалено інвестиційні програми для **2** підприємств, які поєднували транспортування та зберігання газу, **50** газорозподільних і **49** газопостачальних підприємств.

²² Збільшення плану фінансування протягом 2014 року на **58,9 відсотка**.

Схвалені НКРЕ із змінами обсяги фінансування заходів інвестиційних програм зазначених підприємств на 2013 рік становили **4 463,8** млн грн, а на 2014 рік – **2 590,3** млн гривень.

Однак **обсягів профінансованих заходів інвестиційних програм газотранспортних, газозберігаючих, газорозподільних і газопостачальних підприємств за 2013–2014 роки НКРЕКП (НКРЕ) не надано**, як і не надано інформації щодо причин внесення в ці роки змін до схвалених НКРЕ інвестиційних програм стосовно джерел фінансування; контролю НКРЕ та НКРЕКП обґрунтованості запропонованих підприємствами ПЕК – ліцензіатами заходів і обсягів їх фінансування, пріоритетності спрямування коштів відповідно до інвестиційних програм і результатів такого контролю. Також не надано: усіх звітів зазначених підприємств за 2013 і 2014 роки та пояснювальних записок до них щодо виконання інвестиційних програм; результатів аналізу НКРЕ та НКРЕКП цих звітів та здійснених заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень (недоліків).

НКРЕКП лише надало дані щодо схвалених на 2014 рік²³ інвестиційних програм зазначених підприємств, які могли підпадати під дію Пільги ПЕК, а саме: **39** газорозподільних підприємств і ПАТ „Укртрансгаз”, для якого схвалювалися інвестиційні програми як для газотранспортного, так і для газозберігаючого підприємства. В інвестиційних програмах газопостачальних підприємств, за інформацією НКРЕКП, відсутні заходи, які б давали право на застосування Пільги ПЕК. Проте **наведена інформація також не містить групування окремих витрат на реконструкцію та модернізацію магістральних газопроводів, газорозподільних мереж, підземних сховищ газу як це передбачено Пільгою ПЕК.**

Таким чином, **звіти про виконання інвестиційних програм ліцензіатами у сфері енергетики та на ринку природного газу не передбачають виділення окремих фактичних витрат на реконструкцію та модернізацію міждержавних і магістральних електромереж, газотранспортних, газозберігаючих і газорозподільних підприємств, на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електростанцій і ТЕЦ, які згідно з умовами надання Пільги ПЕК дають право на звільнення від оподаткування прибутку. Це ускладнило подальший контроль за правомірністю декларування ліцензіатом – платником податку на прибуток таких витрат з метою їх звільнення від оподаткування при визначенні прибутку.**

2.2. Особливості надання та виконання проектів, фінансування яких здійснювалося за рахунок суб'єктів природних монополій, виробників електричної та/або теплової енергії

Однією з умов виникнення права на отримання підприємством ПЕК, що реалізує проект, фінансування якого здійснюється за рахунок суб'єктів природних монополій, виробників електричної та/або теплової енергії, пільг з податку на прибуток є відповідне рішення Кабміну.

Згідно з останнім наявним у НКРЕКП Реєстром суб'єктів природних монополій у сфері енергетики станом на 01.08.2014 кількість таких суб'єктів становило **102** од., при цьому суб'єктів, щодо яких схвалювалися

²³ На 2013 рік такої інформації ані ліквідаційна комісія НКРЕ, ані НКРЕКП не надали.

(затверджувалися, погоджувалися) будь-які проекти відповідно до рішень Кабміну, в ньому немає.

Разом з тим, за даними НКРЕКП, Вуглегірська ТЕС ПАТ „Центрэнерго” мала затверджені проекти будівництва, про що свідчить розпорядження Кабміну від 27.05.2013 № 336-р „Питання відновлення роботи Вуглегірської теплової електростанції публічного акціонерного товариства „Центрэнерго” (далі – **Розпорядження № 336**). Однак **безпосередньо проекти, про які йдеться в цьому розпорядженні Кабміну, а також інформація про них в НКРЕКП відсутні.**

Довідково. Розпорядженням № 336 Кабмін доручив Міненерговугілля²⁴ забезпечити організацію проведення відновлювальних робіт на 4 пилувугільних енергоблоках Вуглегірської ТЕС ПАТ „Центрэнерго” у частині відновлення систем керування та контролю технологічними процесами енергоблоків (на базі автоматизованих систем управління технологічними процесами) відповідно до проектів будівництва, що затверджені в установленому порядку, а також визначити черговість та строки реалізації таких проектів будівництва.

Крім того, Кабмін рекомендував НКРЕ: установити додатковий платіж до тарифу на електроенергію, що виробляється ПАТ „Центрэнерго”, у межах коштів, передбачених зазначеними проектами будівництва; забезпечити завершення фінансування у повному обсязі кожного з цих проектів будівництва не пізніше, ніж через шість місяців після введення відповідного об’єкта в експлуатацію; внести зміни до алгоритму розподілу коштів з поточного рахунка із спеціальним режимом використання оптового постачальника електроенергії, передбачивши в ньому перерахування на відповідні рахунки ПАТ „Центрэнерго” коштів у розмірі додаткового платежу до тарифу на електроенергію, що виробляється зазначеним товариством.

На виконання Розпорядження № 336 НКРЕ прийнято постанови від 22.08.2013 № 1162²⁵ і від 19.12.2013 № 1601²⁵, якими затверджено додатковий платіж до тарифу на електроенергію, що виробляється ПАТ „Центрэнерго” та формується згідно з Правилами Оптового ринку електричної енергії, на виконання урядових рішень, для забезпечення фінансування проектів відновлення систем керування та контролю технологічними процесами енергоблоків станційних № 1, 3 і 4 першої черги Вуглегірської ТЕС.

Інші документи щодо оформлення ліцензіатами на 2013–2014 роки проектів та схвалення (затвердження, погодження) їх НКРЕ в НКРЕКП відсутні.

При цьому, за поясненням НКРЕКП, перевірки ліцензіатів у вересні–грудні 2014 року нею не проводились, оскільки згідно зі статтею 31 Закону України „Про Державний бюджет України на 2014 рік” (із змінами, внесеними Законом України від 31.07.2014 № 1622) перевірки підприємств, установ, організацій контролюючими органами здійснювалися протягом серпня–грудня 2014 року виключно з дозволу Кабміну або за заявкою суб’єкта господарювання щодо його перевірки, тобто **відповідна перевірка Вуглегірської ТЕС ПАТ „Центрэнерго” НКРЕКП не здійснювалася.**

2.3. Аналіз умов надання та схвалення в тарифах на електроенергію інвестиційної складової, необхідної для повернення кредитів, інвестицій, погашення облігацій та її застосування підприємствами ПЕК

Для запровадження Пільги ПЕК за рахунок третьої категорії витрат, визначеної у пункті 154.8 статті 154 ПКУ, а саме витрат в межах інвестиційної

²⁴ З 20.06.2012 згідно з розпорядженням Кабміну від 20.06.2012 № 376-р „Питання Міністерства енергетики та вугільної промисловості” забезпечує здійснення покладених на зазначене Міністерство функцій і повноважень Міністерства палива та енергетики і Міністерства вугільної промисловості, що припиняються.

²⁵ „Про затвердження додаткового платежу до тарифу на електроенергію, що виробляється ПАТ „Центрэнерго”.

складової, необхідної для повернення кредитів, інвестицій, погашення облігацій (боргових цінних паперів), випущених (отриманих) енергогенеруючими компаніями, такі підприємства повинні реалізувати програми фінансування капітальних вкладень з будівництва (реконструкції, модернізації) обладнання електростанцій і ТЕЦ відповідно до плану будівництва (реконструкції, модернізації), затвердженого Кабміном.

У зв'язку з особливостями ціноутворення на Оптовому ринку електричної енергії України для її виробників, які працюють у конкурентних умовах за ціновими заявками, з метою забезпечення можливості їх реконструкції ще розпорядженням Кабміну від 08.09.2004 № 648-р „Про заходи щодо реконструкції та модернізації теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей у період до 2020 року” (із змінами²⁶, далі – **Розпорядження № 648**) було:

– схвалено план реконструкції та модернізації теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей у період до 2020 року (далі – **План реконструкції ТЕС і ТЕЦ**) з визначенням в ньому переліку об'єктів і обсягів фінансування такої реконструкції та модернізації;

– рекомендовано НКРЕ врахувати в тарифах на електричну енергію, що формуються згідно з Правилами Оптового ринку електричної енергії України, для енергогенеруючих підприємств, визначених у Плані реконструкції ТЕС і ТЕЦ, складову, необхідну для повернення кредитів, інвестицій і погашення облігацій, кошти від яких використані з метою виконання зазначеного плану.

Довідково. Відповідно до підпункту 14.1.82 пункту 14.1 статті 14 ПКУ інвестиційна складова – кошти, передбачені в тарифі на виробництво, передачу та постачання електричної енергії, виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, а також транспортування, зберігання та постачання природного газу ліцензіата як частина прибутку, що залишається в розпорядженні суб'єкта господарювання для цільового фінансування видатків, пов'язаних із відновленням, реконструкцією, модернізацією основних засобів (у тому числі заходів з підвищення безпеки та дотримання екологічних норм) та будівництвом нових об'єктів підприємств ПЕК, перелік яких встановлюється Кабміном.

Керуючись пунктом 4 Розпорядження № 648, яким було дозволено Мінпаливенерго за погодженням з НКРЕ вносити зміни до **Плану реконструкції ТЕС і ТЕЦ**, Мінпаливенерго за погодженням з НКРЕ наказом від 09.10.2008 № 499 (далі – **Наказ Мінпаливенерго № 499**) затвердило **нову редакцію** Плану реконструкції та модернізації теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей у період до 2020 року.

У рамках реалізації Розпорядження № 648 для створення чіткого та прозорого механізму затвердження та коригування інвестиційної складової, яка врахована в тарифах на електроенергію, НКРЕ постановою від 18.07.2013 № 999²⁷ схвалила Порядок затвердження та коригування інвестиційної складової в тарифі на електричну енергію (далі – **Порядок № 999**), що розроблений з урахуванням Порядку підготовки та фінансування проектів з метою реалізації Плану реконструкції теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей, затвердженого наказом Мінпаливенерго від 24.05.2006 № 183²⁸ (далі – **Порядок № 183**).

²⁶ Внесені розпорядженням Кабміну від 18.06.2008 № 850-р.

²⁷ „Про Порядок затвердження та коригування інвестиційної складової в тарифі на електричну енергію”, зареєстрований в Мін'юсті 20.09.2013 за № 1624/24156.

²⁸ „Про затвердження Порядку підготовки та фінансування проектів з метою реалізації плану реконструкції та модернізації теплових електростанцій”, зареєстрованого в Мін'юсті 13.06.2006 за № 701/12575.

Довідково. Порядком № 183, де був визначений алгоритм розрахунку інвестиційної складової, лише зазначено, що повернення кредитів або інвестицій забезпечується: не більше ніж на 80 відс. за рахунок коштів інвестиційної складової до тарифу на електричну енергію енергогенеруючої компанії на реалізацію Проекту; не менше ніж на 20 відс. за рахунок власних коштів енергогенеруючої компанії (прибутку, амортизації, коштів акціонерів, інвесторів тощо); не більше ніж на 95 відс. для екологічної складової Проекту за рахунок коштів інвестиційної складової.

*Також Порядком № 183 передбачено подання енергогенеруючими компаніями щокварталу до 25-го числа місяця, наступного за звітним кварталом, до НКРЕ та Мінпаливенерго звіту з реалізації Проекту реконструкції та модернізації теплових електростанцій (далі – **Проект реконструкції ТЕС**), який містить інформацію щодо стану виконання цього Проекту, надходження і використання коштів.*

Проте рішеннями НКРЕ не передбачено розроблення форми звіту з реалізації Проекту реконструкції ТЕС, згідно з якою повинна надаватися інформація стосовно реалізації такого проекту реконструкції, визначена у Порядку № 999 (розділ V), і звіту з реалізації Проекту відповідно до Порядку № 183 (глава 5).

Міненерговугілля наказом від 26.02.2014 № 219 (далі – **Наказ № 219**) затвердило уточнений Графік реконструкцій енергоблоків ТЕС ГК у 2014–2016 рр. та першому кварталі 2017 року (далі – **Графік реконструкцій енергоблоків ТЕС**), який визначає очікувані строки початку та закінчення фізичної реалізації проектів реконструкції. Пунктом 2 Наказу № 219 було передбачено підготувати Міненерговугіллям проект наказу про внесення змін у додаток до Наказу Мінпаливенерго № 499 за погодженням з НКРЕ, із урахуванням обсягів фізичної реалізації проектів реконструкції енергоблоків відповідно до затвердженого Графіка реконструкцій енергоблоків ТЕС.

Водночас Міненерговугілля своїм наказом від **17.03.2014 № 243** „Про заходи підвищення ефективності інвестиційних проектів з реконструкції енергоблоків ГК ТЕС у 2014 році” тимчасово **призупинило**, до прийняття відповідного рішення, дію **Наказу Мінпаливенерго № 499** і зобов'язало департамент стратегічної політики та перспективного розвитку спільно з департаментом електроенергетики Міненерговугілля за результатами перевірки та аналізу реалізації проектів реконструкції підготувати пропозиції щодо:

- коригування Наказу Мінпаливенерго № 499, зважаючи на необхідність стабілізації фінансово-економічного стану підприємств галузі;
- механізму фінансування інвестиційних проектів з урахуванням змін, що відбулись на ринку електричної енергії.

Отже, **Міненерговугілля призупинило виконання Плану реконструкції ТЕС і ТЕЦ. Проте у 2014 році інвестиційна складова у тарифі на електроенергію продовжувала нараховуватися.** Слід зазначити, що дія Наказу Мінпаливенерго № 499 призупинена і до цього часу жодних коригувань до нього не внесено.

Міненерговугілля своїми наказами від 14.05.2014 № 355²⁹, від 15.08.2014 № 566³⁰ та від 13.02.2015 № 92³⁰ лише вносило зміни до уточненого Графіка реконструкцій енергоблоків ТЕС, затвердженого Наказом № 219.

²⁹ „Про затвердження змін до наказу Міненерговугілля від 26.02.2014 № 219”.

³⁰ „Про затвердження змін до уточненого графіка реконструкцій енергоблоків ТЕС ГК у 2014–2016 рр. та першому кварталі 2017 року”.

НКРЕ встановлювала величини інвестиційних складових тарифів на електроенергію для ТЕС, необхідних для повернення залучених коштів, які використані з метою фінансування реконструкції та модернізації енергоблоків ТЕС на підставі Розпорядження № 648, наказів Мінпаливенерго від 24.05.2006 № 183 і від 09.10.2008 № 499 (зі змінами).

Розпорядженням № 648 визначено 5 енергогенеруючих підприємств (ТОВ „ДТЕК Східенерго”; ВАТ „ДТЕК Західенерго”, ВАТ „ДТЕК Дніпроенерго”, ВАТ „Центренерго”, ВАТ „Донбасенерго”³¹), які зазначені в Плані реконструкції ТЕС і ТЕЦ і щодо яких НКРЕ та НКРЕКП в тарифах на електроенергію враховує складову, необхідну для повернення кредитів та інвестицій і погашення облігацій, кошти від яких використані з метою виконання зазначеного плану.

НКРЕ відповідно до Розпорядження № 648 протягом 2011-2013 років затвердила величини інвестиційної складової тарифів ТЕС на електроенергію, необхідні для повернення залучених коштів, які будуть використані з метою фінансування реконструкції енергоблоків ТЕС, своїми **25** постановами, з них:

- у 2011 році – прийнято **8** постанов про затвердження величини інвестиційної складової (далі – **Постанова**) на суму 3 807,3 млн грн;
- у 2012 році – **14** Постанов на суму інвестиційної складової 6 590,5 млн грн;
- у 2013 році – **3** Постанови на суму 6 182,0 млн гривень.

Отже, станом на **01.01.2015** відповідно до **Плану реконструкції ТЕС і ТЕЦ розпочато реалізацію 29 проектів реконструкції та модернізації енергоблоків ТЕС, для яких затверджено загальну величину інвестиційної складової у розмірі 16 579,8 млн гривень.**

Слід зазначити, що НКРЕ та НКРЕКП до Постанов про затвердження величини інвестиційної складової вносили зміни, підстави для яких визначені пунктом 5.2 Порядку № 183³², а саме: було зупинено дію **двох** Постанов та **пункту 2 восьми** Постанов щодо врахування розпорядником системи розрахунків при нарахуванні платежів за відпущену електроенергію в Оптовий ринок електричної енергії України, затвердженої пунктом 1 Постанови величини інвестиційної складової як додаткового платежу на реконструкцію та модернізацію енергоблоків ТЕС.

Відповідно до поданих енергогенеруючими компаніями звітів з реалізації Проектів за 2014 рік встановлено, що за 2013 рік сума затвердженої інвестиційної складової, яка становить **1 768,2 млн грн**, повністю надійшла на поточний рахунок із спеціальним режимом використання (далі – **спеціальний рахунок**), з якої використано на погашення кредитів з реалізації проектів реконструкції **1 695,5 млн грн**, або **95,9 відсотка**. Невикористана сума інвестиційної складової у 2013 році становила **72,7 млн грн**³³ та була використана енергогенеруючими компаніями на погашення кредитів у 2014 році.

³¹ На цей час ПАТ.

³² Підставами для коригування величини інвестиційної складової є: зміни законодавства; форс-мажорні обставини, підтверджені належним чином; недотримання енергогенеруючою компанією погоджених термінів реалізації Проекту; нецільове використання енергогенеруючою компанією коштів, отриманих для реалізації Проекту кредитів або інвестицій.

³³ ВАТ „Дніпроенерго” – 23,1 млн грн і ПАТ „Донбасенерго” – 49,6 млн гривень.

На 2014 рік сума затвердженої інвестиційної складової становила **1 441,8 млн грн**, на спеціальний рахунок протягом року надійшло **1 452,3 млн грн**, що на **10,5 млн грн** більше. Це збільшення відбулося за рахунок надходження на спеціальний рахунок на **64,1 млн грн** більше, ніж затверджена сума інвестиційної складової за Проектом енергоблоку № 6 Слов'янської ТЕС (ПАТ „Донбасенерго”). Однак зміни до постанови про затвердження величини інвестиційної складової за зазначеним Проектом НКРЕ не внесені.

Водночас за деякими проектами реконструкцій ТЕС суми надходжень інвестиційної складової на спеціальний рахунок були меншими, ніж затверджені у: ТОВ „Східенерго” – на **19,9 млн грн**; ВАТ „Західенерго” – на **12,8 млн грн**; ПАТ „Донбасенерго” – на **20,9 млн гривень**.

Використано у 2014 році енергогенеруючими компаніями на погашення кредитів з реалізації проектів реконструкції **1 472,8 млн грн**, що на **20,5 млн грн** більше, ніж надійшло на спеціальний рахунок, за рахунок використання енергогенеруючими компаніями **50,0 млн грн** невикористаної інвестиційної складової на погашення кредитів у 2013 році. При цьому також мало місце використання деякими компаніями менших сум на погашення кредитів, ніж ті, що надійшли на спеціальний рахунок: ТОВ „Східенерго” – на **3,7 млн грн** і ПАТ „Донбасенерго” – на **25,8 млн гривень**.

Слід зазначити, що інформації про здійснення НКРЕ контролю за реалізацією проектів реконструкції ТЕС у 2013 році та в січні-серпні 2014 року ні ліквідаційною комісією НКРЕ, ні НКРЕКП не надано.

Таким чином, слід вважати, що НКРЕ та НКРЕКП не запроваджено дієвого контролю за використанням енергогенеруючими компаніями інвестиційної складової на погашення кредитів. При збільшенні суми інвестиційної складової на погашення кредитів НКРЕ на спеціальний рахунок ПАТ „Донбасенерго” не було внесено змін до постанови про затвердження величини інвестиційної складової за відповідним інвестпроектом.

2.4. Оцінка стану взаємодії державних органів в процесі запровадження податкових пільг для підприємств ПЕК

Відповідно до Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 № 382, головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики в паливно-енергетичному комплексі³⁴, який, зокрема визначає пріоритетні напрями його розвитку, забезпечує його нормативно-правове регулювання та надає роз'яснення щодо здійснення державної політики у паливно-енергетичному комплексі, є Міненерговугілля. Однак в порушення статті 13 „Обов'язковість виконання вимог посадових осіб апарату Рахункової палати” Закону України від 11.07.1996 № 315 „Про Рахункову палату” Міненерговугілля не надало на запит Рахункової палати інформацію, необхідну для перевірки, а саме щодо впливу запровадженої у 2011 році Пільги ПЕК на фінансовий стан підприємств ПЕК і розвиток паливно-енергетичного комплексу України в цілому.

³⁴ В електроенергетичному, ядерно-промисловому, вугільно-промисловому, торфодобувному та нафтогазовому комплексах.

Довідково. З 02.03.2014 змінено порядок затвердження положень про центральні органи виконавчої влади, зважаючи на вимоги Конституції України (із змінами, внесеними Законом України від 21.02.2014 № 742³⁵) та Закону України від 17.03.2011 № 3166 „Про центральні органи виконавчої влади” (із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 27.02.2014 № 795³⁶). Однак на сьогодні відповідного рішення Кабміну щодо затвердження положення про це міністерство не прийнято.

Згідно з Положенням про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, затвердженим Указом Президента України від 23.11.2011 № 1059³⁷, та Положенням про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг, затвердженим Указом Президента України від 10.09.2014 № 715, НКРЕ і НКРЕКП відповідно до покладених на них завдань, здійснювала/здійснює ліцензування господарської діяльності у сферах електроенергетики, теплопостачання, а також контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності та вживала/вживає заходів щодо запобігання порушення ліцензійних умов; встановлювала/встановлює умови та правила провадження ліцензійної діяльності, порядок формування інвестиційних програм, ціни (тарифи) на електроенергію, її передачу та постачання, тарифи на транспортування природного газу тощо.

Однак **інформації щодо оцінки впливу використаних капітальних вкладень з будівництва (реконструкції, модернізації) електромереж, електростанцій, ТЕЦ, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж, підземних сховищ газу та встановлення лічильників газу населенню, передбачених схваленими інвестиційними програмами, на фінансовий стан підприємств ПЕК – ліцензіатів, а також стимулювання їх до здешевлення та зменшення витрат і непродуктивних витрат електроенергії, природного газу при їх транспортуванні та економії споживання природного газу населенням за рахунок встановлення лічильників газу НКРЕ та НКРЕКП не надано.**

Міндоходів і ДФС відповідно до ПКУ здійснював/здійснює контроль за податковими пільгами платників податків, за правильністю їх надання та обліку, а також цільовим їх використанням.

Однак **ДФС (Міндоходів) і НКРЕКП (НКРЕ) під час контролю за виконанням інвестиційних програм підприємствами ПЕК та обміну інформацією про встановлені порушення в частині нецільового та/або неефективного використання інвестиційних коштів не взаємодіють.**

Міненерговугілля, НКРЕ і НКРЕКП не здійснюють облік підприємств, які скористалися Пільгою ПЕК, з метою вивчення її впливу на фінансовий стан цих підприємств та паливно-енергетичного комплексу загалом.

Таким чином, **НКРЕ і НКРЕКП протягом 2013–2014 років не здійснювали аналіз впливу запровадженої пільги з податку на прибуток для підприємств ПЕК на їх фінансову діяльність та розвиток паливно-енергетичного комплексу в цілому.**

³⁵ „Про відновлення дії окремих положень Конституції України”.

³⁶ „Про внесення змін до Закону України „Про центральні органи виконавчої влади” щодо приведення його у відповідність із Конституцією України”.

³⁷ Втратив чинність відповідно до Указу Президента України від 27.08.2014 № 693 „Про ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики”.

3. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ ЗА ОБҐРУНТОВАНІСТЮ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПЕК ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ТА ЇХ ОБЛІКУ КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ

3.1. Оцінка забезпечення органами ДФС (Міндоходів) контролю за правильністю застосування та обліком пільг з податку на прибуток підприємствами ПЕК

Згідно з пунктом 30.8 статті 30 ПКУ контролюючі органи здійснюють контроль за правильністю надання та обліку податкових пільг юридичних осіб.

Відповідно до наказів Міндоходів від 14.06.2013 №170³⁸ і ДФС від 12.11.2014 № 265³⁹ щодо функціональних повноважень їх структурних підрозділів:

– забезпечення реалізації державної податкової політики в частині **адміністрування податків і зборів** та здійснення організації та контролю за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати податків і зборів закріплено за **Департаментом оподаткування юридичних осіб** (у складі Міндоходів – Департамент оподаткування та контролю об'єктів і операцій).

Довідково. За цим департаментом також закріплена функція організації та контролю своєчасності сплати, достовірності та повноти нарахування податку на прибуток. При цьому у 2013 році за Департаментом оподаткування та контролю об'єктів і операцій Міндоходів було закріплено, зокрема, аналіз структури пільг щодо митних платежів і плати за землю фізичних осіб і втрат внаслідок надання таких пільг;

– здійснення контролю за додержанням податкового та митного законодавства, **правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджету податків, зборів та інших платежів, установлених законодавством**, закріплено за **Департаментом податкового та митного аудиту**.

Довідково. За цим департаментом також закріплено контроль роботи підвідомчих структурних підрозділів територіальних органів Міндоходів і ДФС з питання обґрунтованості та законності надання (отримання) пільг зі сплати митних платежів при здійсненні митного контролю шляхом проведення документальних перевірок;

– **зведення та формування звітності** щодо сум податкових пільг, що є втратами доходів бюджету, інших податкових пільг, а також здійснення аналізу втрат бюджету від надання пільг **закріплено за Координаційно-моніторинговим департаментом**;

– **узагальнення та методологічне супроводження довідника податкових пільг**, що є втратами доходів бюджету, та довідника інших податкових пільг – за **Департаментом методологічної роботи з питань оподаткування**.

Однак прямого закріплення функцій щодо здійснення контролю за правильністю надання та обліку податкових пільг юридичних осіб (пункт 30.8 статті 30 ПКУ), а також за наданням і законністю застосування пільг з податку на прибуток, у тому числі підприємствами ПЕК, за структурними підрозділами Міндоходів і ДФС **не було** і на цей час немає. Відповідно **аналіз Пільги ПЕК жодним структурним підрозділом Міндоходів і ДФС протягом періоду перевірки не здійснювався**.

³⁸ „Про функціональні повноваження структурних підрозділів Міністерства доходів і зборів”

³⁹ „Про функціональні повноваження структурних підрозділів Державної фіскальної служби України”.

За інформацією ДФС питання законності застосування пільг платниками податків, у тому числі з податку на прибуток, досліджується під час проведення документальних перевірок суб'єктів господарювання в загальному порядку, тобто на завершальній стадії застосування пільги.

Незабезпечення ДФС (Міндоходів) контролю за правильністю заповнення платниками податків звітних даних з обліку пільг, зокрема застосованої Пільги ПЕК, призвело до недостовірності зведеної звітності „Про суми податкових пільг” за 2013–2014 роки у сумі 6,4 млн грн, яка була надана іншим державним органам, унаслідок включення до неї даних п'яти платників податків, які помилково (4 платники) та невірно (1 платник) вказали суму Пільги ПЕК (додаток 1), а саме:

- НВК „Антарктика” (Одеська обл.)⁴⁰, яке не відносяться до підприємств ПЕК, за 2013 рік зазначило пільгу у сумі 1,0 тис. грн, за 2014 рік – у сумі 2,0 тис. грн;

- 2 підприємства ПЕК: ТОВ „Соларенерго” і ТОВ „ГК Енергоперспектива”, які здійснювали господарську діяльність з виробництва електроенергії, але за даними НКРЕ не мали схвалених на 2013 рік інвестиційних програм або затвердженого Кабміном проекту будівництва, тобто, відповідно до встановлених пунктом 154.8 статті 154 ПКУ норм не мали права на застосування Пільги ПЕК, за цей рік вказали таку пільгу у сумі 2,4 млн грн і 51,6 тис. грн відповідно.

За поясненнями ДФС цими підприємствами було подано звіти про пільги за 2013 рік, у яких помилково зазначено код Пільги ПЕК. Згаданим звітам присвоєно статус „історія подання” у зв'язку із наданням підприємствами уточнюючих звітів про пільги за 2013 рік, в яких змінено код пільги на інший⁴¹. Однак, слід зазначити, що **Уточнюючий звіт про пільги за 2013 рік з виправленими показниками ТОВ „ГК Енергоперспектива” складено 17.04.2015 після встановлення факту неможливості застосування Пільги ПЕК Рахунковою палатою;**

- ДП „Кіровоградтепло” ТОВ „ЦНТІ УНГА” за 2014 рік також помилково задекларувало Пільгу ПЕК у сумі 867,1 тис. грн замість іншої⁴². **Ця розбіжність почала з'ясуватися ДФС в ході розпочатої станом на 16.04.2015 камеральної перевірки, також після зауважень Рахункової палати стосовно нездійснення цим підприємством видів економічної діяльності, згідно з якими може застосовуватися Пільга ПЕК;**

- ПАТ „Полтавагаз” за 2013 рік невірно зазначило Пільгу ПЕК у сумі 5,8 млн грн у зведеній звітності. В подальшому цим підприємством був поданий Уточнюючий звіт про пільги, в якому зазначалася пільга у сумі 2,7 млн грн, що на 3,1 млн грн менше.

⁴⁰ Займалося наданням освітніх послуг, пов'язаних з одержанням дошкільної освіти тощо.

⁴¹ Код 11020275 „Звільняється від оподаткування прибуток, отриманий від основної діяльності підприємств галузі електроенергетики (клас 40.11 група 40 КВЕД ДК 009:2005), які виробляють електричну енергію виключно з відновлювальних джерел енергії”.

⁴² Код 11020290 „Звільняється від оподаткування прибуток суб'єктів господарювання водо-, теплопостачання та водовідведення в межах витрат, передбачених інвестиційними програмами, погодженими органом місцевого самоврядування (в межах його компетенції) тощо”.

Довідково. У 2012 році 4 платники податків також невірно зазначили Пільгу ПЕК, а саме:

- ВПП ОУПС у Донецькій області⁴³ та Первинна профспілкова організація працівників територіального центру управління праці та соціального захисту населення Якимівської районної Державної адміністрації (Запорізька область), які не відносяться до підприємств ПЕК;

- ПП „Комерцконсалт” і ТОВ „Сонячна енергія плюс”.

Отже, під час перевірки з'ясувалося, що:

- Пільгою ПЕК у 2013 році користувалося 61⁴⁴, а у 2014 році – 35⁴⁵ підприємств ПЕК, що на 3 підприємства у 2013 році та на 2 – у 2014 році менше, ніж за звітними даними ДФС;

- після надання платниками податків уточнюючих звітів про пільги зведена звітність „Про суми податкових пільг” органами ДФС не виправляється.

Крім того, встановлено, що незважаючи на втрату чинності з 31.12.2013⁴⁶ Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2005, прийнятою наказом Держспоживстандарту України від 26.12.2005 № 375 (далі – ДК 009:2005), не всі платники податків – юридичні особи перейшли на КВЕД згідно з Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2010, затвердженою наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 (далі – ДК 009:2010), і все ще вказують у податковій звітності КВЕД відповідно до ДК 009:2005. Враховуючи те, що КВЕД за ДК 009:2010 не завжди відповідає КВЕД за ДК 009:2005, територіальні органи ДФС досі змушені вести облік суб'єктів господарювання за двома Класифікаціями, що створює певні труднощі у відборі підприємств за тим чи іншим видом економічної діяльності з бази даних ДФС для проведення ними аналізу надходжень податків і зборів, наявного податкового боргу тощо⁴⁷.

За даними зведеної звітності „Про суми податкових пільг”, наданої ДФС, обсяг втрат (недонадходження, з огляду на їх економічну природу) державного бюджету від використання платниками податкових пільг з податку на прибуток протягом 2013–2014 років становив **9 924,5 млн грн** (таблиця 2), або **14,7 відс.** загальної суми втрат бюджету по Україні (**67 286,4 млн грн**), з яких **1 455,8 млн грн**⁴⁸, або **2,2 відс.** втрат відповідно за рахунок Пільги ПЕК.

У загальних надходженнях податку на прибуток за 2013–2014 роки до державного бюджету (**94 260,1 млн грн**) недонадходження податку від пільгового

⁴³ Діяльність професійних спілок.

⁴⁴ У тому числі: **12** підприємств – виробників електроенергії, **23** – що здійснювали передачу та розподілення електроенергії, **26** – що здійснювали розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи, з яких лише **3** підприємства державної форми власності (**4,9 відс.** усіх підприємств, що скористалися Пільгою ПЕК).

⁴⁵ У тому числі: **11** підприємств – виробників електроенергії, **16** – що здійснювали передачу та розподілення електроенергії, **8** – що здійснювали розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи, з яких лише **3** підприємства державної форми власності (**8,6 відс.** усіх підприємств, що скористалися Пільгою ПЕК).

⁴⁶ Наказ Мінекономрозвитку від 07.02.2013 № 113 „Про відновлення чинності національного класифікатора України ДК 009:2005 „Класифікація видів економічної діяльності”.

⁴⁷ Зокрема, це стосується транспортування газу трубопроводами.

⁴⁸ За мінусом **6,4 млн грн**, помилково та/або невірно зазначених платниками податків сум Пільги ПЕК.

оподаткування прибутку в цілому становлять **10,5 відс.**, а Пільги ПЕК – **1,5 відс.**, або **14,7 відс.** усієї суми пільг з податку на прибуток.

Таблиця 2

Аналіз втрат державного бюджету за рахунок надання пільг суб'єктам господарювання, у тому числі підприємствам ПЕК, за даними зведеної звітності ДФС (Міндоходів)

млн грн

Період	Загальна сума пільг	Сума пільг з податку на прибуток	Питома вага в загальній сумі пільг	Надходження податку на прибуток	Питома вага суми пільг з податку на прибуток в сумі надходжень	Сума Пільги ПЕК, за даними ДФС / контр. групи	Питома вага суми Пільги ПЕК в сумі пільг з податку на прибуток	Питома вага суми Пільги ПЕК у сумі податку на прибуток
2013 рік	34 765,0	5 338,5	15,4%	54 318,4	9,8%	760,8 / 755,3	14,3% /14,1%*	1,4 %
2014 рік	32 521,5	4 586,0	14,1%	39 941,8	11,5%	701,4 / 700,5	15,3%	1,8 %
Всього	67 286,4	9 924,5	14,7%	94 260,1	10,5%	1 462,2 / 1 455,8	14,7%	1,5 %

* зазначається два показники у разі розбіжності більше ніж на 0,1 відс. пункту у даних ДФС і контрольної групи.

Довідково. У 2011 році Пільгою ПЕК скористалися 32 підприємства ПЕК на суму **263,5 млн грн**⁴⁹, у 2012 році – 80 підприємств на **974,8 млн гривень**. Отже, внаслідок застосування Пільги ПЕК **найбільші недонадходження державного бюджету мали місце у 2012 році**, найменші – у 2011 році. У 2013–2014 роках недонадходження бюджету від застосування Пільги ПЕК поступово зменшувалися, а саме: у 2013 році на **214,0 млн грн**, або на **22,0 відс.** порівняно з попереднім роком, у 2014 році ще на **59,4 млн грн**, або на **7,8 відсотка**.

При цьому підприємствами ПЕК, що скористалися Пільгою ПЕК протягом зазначеного періоду, сплачено **1 577,7 млн грн (1 248,4 млн грн у 2013 році та 329,3 млн грн у 2014 році)** податку на прибуток, тобто, **сума Пільги ПЕК становила 92,3 відс. надходжень податку на прибуток від підприємств ПЕК – пільговиків, а в 2014 році вона перевищувала надходження в 2,1 раза.**

Довідково. В розрізі підприємств найбільші суми Пільги ПЕК (**40,7 відс. загальної суми пільги**) задекларували: ПАТ „Центренерго” – **299,3 млн грн** (у 2013 році – **169,4 млн грн**, у 2014 році – **129,9 млн грн**); ПАТ „Укрідроенерго” – **153,7 млн грн** (у 2014 році); ДП „НЕК „Укренерго” – **141,4 млн грн** (у 2013 році – **91,6 млн грн**, у 2014 році – **49,8 млн гривень**).

Крім того, з підприємств ПЕК, що скористалися Пільгою ПЕК, у 2013 році **31 підприємство** (половина) використало **12 інших пільг з податку на прибуток на загальну суму 283,6 млн грн**, у 2014 році – **21 підприємством задекларовано 10 інших пільг на 241,5 млн гривень**. Підприємства одночасно використовували від **2 до 7** у 2013 році та від **2 до 6** у 2014 році пільг з податку на прибуток, які відрізняються за своєю сутністю.

Довідково. Для підприємств ПЕК, що виробляють електричну та теплову енергію з відновлювальних джерел енергії та з використанням біологічних видів палива ПКУ, додатково встановлені пільги, якими звільняється від оподаткування їх прибуток, отриманий:

- від основної діяльності підприємств галузі електроенергетики (клас 40.11 група 40 КВЕД ДК 009:2005), які виробляють електричну енергію виключно з відновлювальних джерел енергії (за кодом 11020275). Внаслідок використання цієї пільги **84 платниками недонадходження бюджету у 2013 році становили 593,6 млн грн**, що на **30,7 відс.** більше, ніж у 2012 році. У 2014 році ці недонадходження становили **112,8 млн грн**;

- від діяльності з одночасного виробництва електричної і теплової енергії та/або виробництва теплової енергії з використанням біологічних видів палива (за кодом 11020282). Недонадходження бюджету з податку на прибуток за цією пільгою у 2013 році становили **12,1 тис. грн.**, пільгою скористалось 5 платників. У 2012 році недонадходження бюджету становили **548 млн грн**, у 2014 році – **0,6 млн гривень**.

⁴⁹ Абзацом п'ятим пункту 1 розділу XIX „Прикінцеві положення” ПКУ встановлено, що розділ III „Податок на прибуток підприємств” набрав чинності з 01.04.2011. Але право на застосування норми пункту 154.8 статті 154 ПКУ у підприємств виникло з 01.08.2011 у зв'язку зі змінами і доповненнями, внесеними Законом № 3609.

Таким чином, через відсутність відповідальності платників податків за правильністю заповнення звітності про використані податкові пільги та не-встановлення дієвого контролю територіальними органами ДФС (Міндоходів) за достовірністю такої звітності дані щодо фактичних сум пільг і кількості пільговиків в зведеній звітності „Про суми податкових пільг” є викривленими, а недонадходження державного бюджету за 2013–2014 роки від застосування підприємствами ПЕК усіх пільг з податку на прибуток (1 980,9 млн грн) на 25,6 відс. перевищують суму надходжень такого податку від цих підприємств, тобто пільга ПЕК є неефективною з точки зору забезпечення надходжень податку до державного бюджету.

3.2. Аналіз результативності роботи контролюючих органів щодо встановлення законності застосування підприємствами ПЕК пільги з податку на прибуток

За інформацією ДФС, її територіальними органами під час аналізу використання підприємствами податкових пільг, що впливають на повноту нарахування та сплату податку на прибуток, здійснюються зіставлення показників Звіту про пільги, коду пільги, її суті та заявленої суми з показниками, зазначеними в Деклараціях з прибутку. Також перевіряється наявність ліцензій на здійснення видів діяльності, які передбачають пільговий режим оподаткування, та інших законодавчо передбачених документів. Підрозділи оподаткування юридичних осіб територіальних органів ДФС за підсумками кампаній декларування податку на прибуток щоквартально формують і передають до підрозділів податкового та митного аудиту переліки підприємств, які мають ризики несплати податкових зобов'язань.

Однак у центральному апараті ДФС (Міндоходів) інформація щодо виявлених територіальними органами порушень під час здійснення камеральних перевірок Декларацій з прибутку підприємств ПЕК щодо використаних платниками податків податкових пільг відсутня, а інформація щодо проведеного аналізу ДФС звітних даних містить лише статистичні дані.

Контрольною групою Рахункової палати встановлено, що до територіальних органів ДФС⁵⁰ за результатами діяльності підприємств ПЕК, наведених у додатку 1, за 2013–2014 роки було подано **115** Декларацій з прибутку, згідно з якими задекларовано **8 030,1** млн грн отриманого ними прибутку (таблиця 3). Підставу для застосування Пільги ПЕК було зазначено в **96** Деклараціях з прибутку, згідно з якими задекларовано **7 210,2** млн грн прибутку. Розрахункова сума Пільги ПЕК за цими деклараціями становила **1 343,1** млн грн, що на **112,7** млн грн менше, ніж за даними Звітів про пільги (**1 455,8** млн гривень).

Зокрема, **14** платниками подано звіти про пільги на суму **131,1** млн грн при відсутності зазначення підстави для застосування Пільги ПЕК.

Крім того, встановлено декларування в Деклараціях з прибутку **21** підприємством ПЕК Пільги ПЕК (розрахункова сума **414,4** млн грн), за відсутності подання Звіту про пільги.

⁵⁰ За результатами вибіркової інформації з центральної бази даних ДФС.

Таблиця 3

Аналіз стану декларування Пільги ПЕК у деклараціях з податку на прибуток

Показники	2013 рік	2014 рік	Різниця між 2014 та 2013 роками	Всього
Кількість декларацій з задекларованим прибутком, який звільняється від оподаткування (рядок 9 декларації)	74	41	-33	115
Сума прибутку, тис. грн	5 078 038	2 952 035	-2 126 003	8 030 073
Розрахункова сума Пільги ПЕК, тис. грн	964 827	531 366	-433 461	1 496 193
<i>у тому числі:</i>				
- зазначено пункт 154.8 статті 154 ПКУ як підставу для застосування пільги в додатку ПЗ до декларації	62*	34**	-28	96
сума прибутку, тис. грн	4 529 086	2 681 151	-1 847 935	7 210 237
розрахункова сума Пільги ПЕК, тис. грн	860 526	482 607	-377 919	1 343 133
Кількість декларацій з прибутку з зазначенням пункту 154.8 статті 154 ПКУ та відсутністю Звіту про пільги	12	9	-3	21
сума прибутку, тис. грн	2 054 737	133 137	-1 921 600	2 187 874
розрахункова сума Пільги ПЕК, тис. грн	390 400	23 965	-366 435	414 365
Кількість поданих звітів про пільги	61	35	-26	96
Сума Пільги ПЕК, тис. грн	755 253	700 549	-54 704	1 455 802
<i>у тому числі:</i>				
- без декларування прибутку, який звільняється від оподаткування (рядок 9 декларації = 0)	2	5	3	7
сума Пільги ПЕК відповідно до Звіту, тис. грн	3 268	12 069	8 801	15 337
- з декларуванням прибутку, який звільняється від оподаткування, але без зазначення в додатку ПЗ до декларації пункту 154.8 статті 154 ПКУ	9	5	-4	14
Сума прибутку, тис. грн	474 512	230 083	-244 429	704 595
Розрахункова сума Пільги ПЕК, тис. грн	90 157	41 415	-48 742	131 572
Сума пільги ПЕК відповідно до Звіту, тис. грн	91 973	39 158	-52 815	131 131
Неправильно розраховано суму Пільги ПЕК, в тому числі:				
- завищення суми Пільги ПЕК				
кількість підприємств	17	6		23
сума, тис. грн	190 946	190 767		381 713
- заниження суми Пільги ПЕК				
кількість підприємств	6	2		8
сума, тис. грн	1 048	88		1 136

Розрахункова сума пільги = сума прибутку x ставку податку, у 2013 році – **19 відс.**, у 2014 році – **18 відсотків**.

* ПП „Комерцконсалт” і ТОВ „Сонячна енергія плюс”, які не враховані як користувачі Пільги ПЕК у 2012 році, зазначали в Деклараціях з прибутку за 2013 рік Пільгу ПЕК, а у зведеній звітності „Про суми податкових пільг” цієї пільги не зазначено.

** ПП „Комерцконсалт” зазначив у Декларації з прибутку у 2014 році Пільгу ПЕК, а у зведеній звітності „Про суми податкових пільг” цієї пільги не зазначено. ТОВ „Сонячна енергія плюс” у Декларації з прибутку зазначило прибуток, звільнений від оподаткування, з від’ємним значенням, у зведеній звітності „Про суми податкових пільг” Пільги ПЕК не зазначено.

За результатами зіставлення показників Декларації з прибутку та Звіту про пільги встановлено невідповідність розрахунку суми Пільги ПЕК, а саме:

- **23** платниками в Звіті про пільги завищено суму пільги на **381,7** млн грн;
- **8** платниками – занижено на **1,1** млн гривень.

Найбільша сума розбіжностей протягом періоду, що перевірявся, за ПАТ „Центренерго”: платником в Звіті про пільги задекларовано всю суму прибутку, звільненого від оподаткування, у розмірі **299,3** млн грн, а не **19/18 відс.** (відповідної ставки податку на прибуток у 2013 і 2014 роках) від такої суми.

Отже, центральним апаратом ДФС (Міндоходів) не забезпечено встановлення її територіальними органами належного контролю за правильністю заповнення поданої платниками податків звітності, а саме: декларацій з прибутку.

Крім того, діючими нормативно-правовими актами **не передбачено** надання інвестиційних програм та звітів про їх виконання до органів ДФС (Міндоходів). У зв'язку з цим їх територіальні органи з метою здійснення контролю за правильністю визначення об'єкта оподаткування надсилали на адресу підприємств ПЕК листи з проханням надати копії інвестиційних програм та звітів про їх виконання або користувалися даними офіційних сайтів підприємств, розміщених в мережі Інтернет, у разі відсутності офіційно наданих підприємствами ПЕК інвестиційних програм на відповідний рік, схвалених НКРЕ, та звітів про їх виконання.

Протягом 2013–2014 років до планів-графіків проведення документальних планових перевірок платників податків (а саме: на IV квартал 2013 року та 2014 рік), які декларували Пільгу ПЕК, було включено **11** ризикових підприємств ПЕК з **25**, запропонованих лише Департаментом оподаткування юридичних осіб, що пов'язано (за інформацією ДФС) з обмеженням кількості платників податків, котрі можуть бути включені до таких планів.

Довідково. Відповідно до Звіту „Аудит-1” „Про результати роботи підрозділів податкового та митного аудиту”, затвердженого наказом ДФС від 11.02.2015 № 72 (далі – Звіт „Аудит-1”), облік результатів контрольної-перевірочної роботи ведеться головними управліннями ДФС в областях, м. Києві, Міжрегіональним головним управлінням ДФС – Центральним офісом по роботі з великими платниками. Облік результатів контрольної-перевірочної роботи в Звіті „Аудит-1” окремих груп платників податків або галузей щодо повноти нарахування та сплати донарахованих сум податків в ДФС не ведеться. Також центральним апаратом ДФС не відслідковуються пропозиції територіальних органів щодо внесення змін до податкового законодавства в частині надання податкових пільг платникам податків. Зокрема, за результатами аналізу звітності ПАТ „ДНЕК „Дніпрообленерго” СДПІ ВПП у м. Дніпропетровську в липні 2014 року надавало Міжрегіональному управлінню Міндоходів – Центральному офісу з обслуговування великих платників пропозиції щодо внесення змін до ПКУ в частині зміни редакції пункту 154.8 статті 154 ПКУ внаслідок того, що зазначене підприємство відповідно до статті 154 ПКУ двічі враховує у складі Декларації з прибутку одні і ті ж витрати, а саме: як фактичні витрати, передбачені інвестиційними програмами, схваленими НКРЕ на капітальні вкладення з будівництва (реконструкції, модернізації) електричних мереж і електростанцій, і як амортизаційні відрахування по зазначених об'єктах, тобто мали місце прямі втрати державного бюджету.

Згідно з даними інформаційної бази ДФС протягом 2013–2014 років територіальними органами Міндоходів і ДФС проведено **230** документальних (**60** планових і **170** позапланових) перевірок на **72** підприємствах ПЕК, які декларували Пільгу ПЕК. При цьому окремі підприємства перевірялись від **5** до **11** разів на рік. Податок на прибуток перевірявся під час **108** (**47 відс.** усіх перевірок) документальних (**56** планових (**93,3 відс.**) і **52** позапланових (**30,6 відс.**)) перевірок на **47** підприємствах ПЕК, які декларували Пільгу ПЕК.

Довідково. Порушення податкового законодавства встановлено за результатами 152 перевірок, донараховано всього 1 266,3 млн грн, у тому числі з податку на прибуток – 375,5 млн грн (основний платіж – 231,6 млн грн, штрафні санкції – 143,9 млн гривень). Однак узгоджено з платниками податків лише 5,6 відс. (21,2 млн грн) донарахованої суми з податку на прибуток, з яких сплачено 17,9 млн грн, або 84,4 відс. узгодженої суми.

Найбільша кількість перевірок була проведена на:

- ПАТ АТ „ДТЕК Дніпроенерго” – **17**, з яких **70,6 відс.** безрезультативні, за результатами однієї перевірки (з **10**, на яких перевірявся податок на прибуток) донараховано **57,0 млн грн** через неправильність застосування Пільги ПЕК;

- ВАТ „Запоріжжяобленерго” – **16 перевірок (75,0 відс. безрезультативні)**, за результатами **2 перевірок (з 6, на яких перевірявся податок на прибуток)** донараховано **77,1 млн грн** через неправильність застосування Пільги ПЕК;

- ПАТ АТ „Полтаваобленерго” – **15 перевірок (20 відс. безрезультативні)**; за результатами однієї перевірки (з 6, на яких перевірявся податок на прибуток) донараховано **24,7 млн грн** через неправильність застосування Пільги ПЕК.

Основними схемами ухилення від сплати податків підприємствами ПЕК, виявленими за результатами документальних перевірок, є:

- залучення до ланцюгів постачання підприємств з ознаками фіктивності сумнівних контрагентів, щодо яких отримані матеріали про непідтвердження реального здійснення операції з придбання;

- заниження собівартості постачання природного газу;

- заниження доходу від цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ;

- придбання вугілля у пов'язаних осіб за завищеними цінами.

Усього неправомірність застосування Пільги ПЕК було встановлено під час 23 перевірок на 20 підприємствах ПЕК (по 3 платниках перевірки проводились і в 2013 році, і в 2014 році) на суму 188,0 млн грн, що становило 50,1 відс. усіх донарахувань податку на прибуток по підприємствах ПЕК. Однак узгоджено донараховані зобов'язання лише з трьома підприємствами ПЕК на суму 1,1 млн грн, що становило 0,6 відс. усіх донарахувань, і які сплачені ними до державного бюджету повністю (додаток 2). Неузгоджені суми оскаржувалися підприємствами в адміністративному та судовому порядкух.

Так, протягом 2013–2014 років до територіальних органів ДФС (Міндоходів) надійшло та розглянуто **9** первинних скарг на винесені податкові повідомлення-рішення (далі – ППР) про збільшення сум грошового зобов'язання з податку на прибуток у зв'язку з неправомірним (необґрунтованим) застосуванням Пільги ПЕК на **131,4 млн грн**: ВАТ „Запоріжжяобленерго” (**70,2 млн грн**); ПАТ: „ДТЕК Дніпроенерго” (**51,7**); „Львівгаз” (**3,0**); „Харківміськийгаз” (**1,1**); „Харківгаз” (**0,8**), „Криворіжгаз” (**1,5**); „Хмельницькгаз” (**2,1**) і „Чернівцігаз” (**1,0**), з яких скасовано повністю **2** ППР на **2,3 млн грн** (ПАТ: „Харківгаз” і „Криворіжгаз”), інші (**7** ППР) залишено без змін.

До центрального апарату ДФС від підприємств ПЕК у 2014 році надійшло **3** скарги щодо скасування зазначених ППР на загальну суму донарахувань **41,9 млн грн** за Пільгою ПЕК (ВАТ „Запоріжжяобленерго” на суму **36,8 млн грн** ПАТ „Львівгаз” (**3,0**) і ПАТ „Хмельницькгаз” (**2,1 млн грн**), які за результатами розгляду залишені без задоволення.

У судах різних інстанцій на сьогодні залишаються на розгляді **17 справ** (щодо **14⁵¹** підприємств ПЕК) про визнання недійсними/нечинними ППР щодо неправомірного застосування Пільги ПЕК. Відносно **3** справ розпочато провадження у 2015 році на загальну суму **176,8 млн грн**, або **94,0 відс.** донарахованої контролюючими органами суми, з яких **4** підприємства ПЕК подали позови до суду першої інстанції про визнання протиправним і скасування ППР на суму **2,5 млн грн** у 2015 році, розгляд справи по яких ще не призначено.

⁵¹ Щодо ПАТ з газопостачання та газифікації „Миколаївгаз” інформація в Єдиному державному реєстрі судових рішень відсутня, проте за інформацією ДФС ПАТ оскаржує ППР в частині неправомірного застосування Пільги ПЕК.

За результатами судового розгляду на рівні першої інстанції відносно **8 справ (59,9 млн грн, або 34,2 відс. загальної донарахованої суми)** рішення винесені на користь платників, зупинено провадження по **двох** справах. На рівні апеляційної інстанції відносно **5 справ (19,5 млн грн)** постанови суду першої інстанції залишено без змін, на сьогодні зазначені скарги перебувають на розгляді у Вищому адміністративному суді України.

Головною причиною винесення рішень на користь платників за результатами судового розгляду є неоднозначне тлумачення норм ПКУ щодо визначення суми фактичних витрат, в межах яких звільняється прибуток підприємств ПЕК.

Довідково. Найбільшу суму з податку на прибуток внаслідок неправомірного (необгрунтованого) застосування Пільги ПЕК (70,2 млн грн, або 40,7 відс. загальної суми справ) донараховано за результатами двох документальних перевірок ВАТ „Запоріжжяобленерго” (позапланова перевірка у 2013 році, донараховано 36,8 млн грн; планова перевірка у 2014 році – 33,4 млн гривень). За результатами судового розгляду: за перевіркою 2013 року позов задоволено на користь платника, 2014 року – зупинено провадження у справі до набрання законної сили судового рішення за перевіркою 2013 року.

Таким чином, **зазначене вище свідчить про недостатній рівень організації в ДФС (Міндоходів) аналізу правильності заповнення платниками податків звітності (зокрема, декларацій з прибутку та звітів про пільги) та контрольно-перевірочної роботи її (його) територіальними органами під час проведення перевірок підприємств ПЕК, які застосовували Пільгу ПЕК. Частка узгоджених з платниками податків донарахованих під час перевірок податкових зобов'язань і штрафних (фінансових) санкцій сум становила лише 0,6 відсотка. Незважаючи на те, що за результатами адміністративного оскарження донарахованих податкових зобов'язань більшість скарг платників податків органами ДФС (Міндоходів) залишені без задоволення під час судового їх розгляду на рівні першої інстанції, на час проведення перевірки Рахунковою палатою вже винесено рішень на користь 47,1 відс. підприємств ПЕК (34,2 відс. донарахованої суми). Головною причиною винесення таких рішень є неврахування контролюючими органами вимог пункту 56.21 статті 56 ПКУ щодо прийняття рішень на користь платника податку у разі неоднозначного тлумачення тієї чи іншої норми законодавства.**

4. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТАНУ ПЛАТЕЖІВ ДО БЮДЖЕТУ ПІДПРИЄМСТВ ПЕК, ЯКІ МАЛИ ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ

Протягом 2012–2014 років постійно користувались Пільгою ПЕК **29** підприємств (далі – **постійні пільговики ПЕК**) щодо яких сума нарахованих податків і зборів (таблиця 4) становила **11 328,1 млн грн**, а їх сплата до державного бюджету – **12 544,6 млн гривень**. При цьому рівень сплати податків і зборів мав тенденцію до постійного зростання, тоді як сума нарахувань була значно меншою (на **5,1–15,5 відс.**) і у 2014 році зменшилася порівняно з попереднім роком (на **0,8 відсотка**).

Протягом цих років постійно збільшувались нарахування та сплата ПДВ: нарахування на **19,5 відс.** (на 4,1 відс. у 2013 році та ще на 14,8 відс. у 2014 році), сплата на **7,3 відс.** (на 2 відс. та 5,2 відс. відповідно).

При цьому з податку на прибуток у 2013 році порівняно з попереднім роком нарахування зросли на **84,1 відс.**, сплата – на **16,2 відсотків**, а у 2014 році відбулося зменшення таких нарахувань на **64,8 відс.**, сплати – на **55,1 відсотків**. В цілому за три роки нарахування зменшились на **35,2 відс.**, сплата – на **47,8 відсотка**. Збільшення нарахувань і надходжень податку на прибуток у 2013 році відбулось за рахунок запровадження з 01.01.2013 року відповідно до статті 57 ПКУ сплати щомісячних авансових внесків з податку на прибуток у розмірі 1/12 нарахованої до сплати суми податку за попередній звітний (податковий) рік (у 2013 році за ставкою 2012 року **21 відс.**, у 2014 році за ставкою 2013 року **19 відсотків**). Отже, за відсутності збільшення розміру прибутку в Декларації з прибутку за 2013 рік (строк подання якої до 01.03.2014) відбувся перерахунок сплачених протягом року авансових внесків за більшою ставкою (**21 відс.**), ніж мала бути нарахована (**19 відс.**), що вплинуло на зменшення нарахувань податку у 2014 році. Крім того, у лютому 2013 року платниками податку на прибуток було нараховано та сплачено податок за результатами 4 кварталу 2012 року за ставкою **21 відс.**, що також вплинуло на показники нарахування та сплати цього податку у 2013 році.

Таблиця 4

Аналіз нарахованих та сплачених сум податків і зборів 29 підприємствами ПЕК

Показник	2012 рік	2013 рік	Відсоткові пункти , різниця між 2013 та 2012 роками	2014 рік	Відсоткові пункти , різниця між 2014 та 2013 роками	Відсоткові пункти , різниця між 2014 та 2012 роками	Разом
Нараховано всього, млн грн	3 341,1	4 008,7	120,0	3 978,3	99,2	119,1	11 328,1
<i>у тому числі:</i>							
податок на прибуток	374,4	689,2	184,1	242,5	35,2	64,8	1 306,2
ПДВ	2 374,0	2 469,8	104,0	2 836,0	114,8	119,5	7 679,7
Сплачено всього, млн грн	3 858,3	4 214,9	109,2	4 471,4	106,1	115,9	12 544,6
<i>у тому числі:</i>							
податок на прибуток	565,6	657,3	116,2	295,2	44,9	52,2	1 518,0
ПДВ	2 403,8	2 451,6	102,0	2 578,8	105,2	107,3	7 434,2
Рівень сплати нарахованих сум усього, %	115,5	105,1	-10,3	112,4	7,3	-3,1	110,7
<i>у тому числі:</i>							
податок на прибуток	151,1	95,4	-55,7	121,7	26,3	-29,4	116,2
ПДВ	101,3	99,3	-2,0	90,9	-8,3	-10,3	96,8

Таким чином, за даними постійних пільговиків ПЕК при збільшенні у **2013 році нарахованих сум податків і зборів на 20,0 відс.**, а сплати – на **9,2 відс.**, рівень сплати таких сум зменшився на **10,3 відсоткових пункта**; у **2014 році** при незначному зменшенні нарахувань (на **0,8 відс.**) сплата збільшилася на **6,1 відс.**, рівень сплати – на **7,3 відсоткових пункта**, але не досяг рівня 2012 року (**115,5 відсотка**).

Станом на 01.01.2015 порівняно з 01.01.2013 переплата з податків і зборів (таблиця 5) підвищилася на **75,3 відс.** (з 140,3 до 246,1 млн грн) за рахунок збільшення переплати з податку на прибуток на **85,9 відс.** (з 71,5 до 132,9 млн гривень). При цьому з ПДВ переплата зменшилася на **61,9 відс.** (з 68,0 до 25,9 млн гривень).

11 постійних пільговиків ПЕК станом на 01.01.2015 мали податковий борг у розмірі **138,6 млн грн**, у тому числі два пільговики – більше ніж за 3 роки – на суму **113,8 млн грн** (ПАТ „Центренерго” – **110,6 млн грн**, ПАТ „Дніпродзержинська ТЕЦ” – **3,2 млн гривень**).

Аналіз динаміки сум податкового боргу та переоплати з податків і зборів

Показник	Станом на 01.01.2013	Станом на 01.01.2014	Зростання/ зменшення за 2013 рік, %	Станом на 01.01.2015	Зростання/ зменшення за 2014 рік, %	Зростання/ зменшення за 2013–2014 роки, %
Переплата всього, млн грн	140,3	166,9	118,9	246,1	147,4	175,3
<i>у тому числі:</i>						
податок на прибуток	71,5	79,5	111,3	132,9	167,1	185,9
ПДВ	68,0	15,1	22,3	25,9	171,3	38,1
Податковий борг всього, млн грн	229,4	15,9	6,9	138,6	8,7 рази	60,4
<i>у тому числі:</i>						
податок на прибуток	125,8	11,3	9,0	2,1	18,6	1,7
ПДВ	94,1	1,9	2,0	109,5	57,6 рази	116,3

Довідково. У ПАТ „Центрэнерго” податковий борг мав тенденцію до зменшення: з 23,7 млн грн станом на 01.01.2012 до 2,3 млн грн станом на 01.01.2014, а в 2014 році він збільшився на 108,3 млн грн за рахунок виникнення боргу з ПДВ у сумі 87,4 млн гривень. У ПАТ „Дніпродзержинська ТЕЦ” податковий борг протягом 3-х років мав нестійку тенденцію: станом на 01.01.2013 підвищився в 2 рази (з 3,8 до 7,8 млн грн), станом на 01.01.2014 зменшився в 2,7 рази (до 2,9 млн грн), а станом на 01.01.2015 знову збільшився на 7,3 відс. (також за рахунок його виникнення з ПДВ у сумі 3,0 млн гривень).

Загалом податковий борг станом на 01.01.2015 порівняно з 01.01.2013 зменшився на **39,6 відс.**, у тому числі з податку на прибуток в **59,9 рази** (з 125,8 до 2,1 млн гривень). Однак з ПДВ податковий борг збільшився на **16,3 відс.** (з 94,1 до 107,5 млн гривень).

Отже, протягом періоду перевірки відбувалося постійне зростання сум переоплат з податків і зборів (на **75,3 відс.**), зокрема за рахунок податку на прибуток, при цьому податковий борг у 2013 році скоротився в **14,4 рази**, а у 2014 році збільшився в **8,7 рази** за рахунок збільшення в **57,6 рази** боргу з ПДВ.

Згідно з показниками Декларації з прибутку на зазначених підприємствах ПЕК (додаток 3) протягом 2012–2014 років доходи мали тенденцію до незначного збільшення на **3,3 відс.** (з **79 814,4** до **82 412,8** млн гривень). Водночас, при незначному зменшенні у 2013 році (на **0,5 відс.**), 2014 року витрати збільшилися на **9,5 відс.** (з **73 312,2** млн грн у 2012 році до **80 292,9** млн грн. у 2014 році).

Протягом 2012–2013 років усі постійні пільговики ПЕК декларували прибуткову діяльність, зокрема у 2013 році порівняно з 2012 роком прибуток підприємств збільшився на **18 відс.** (з **6 502,3** до **7 678,0** млн гривень). Однак у 2014 році в цілому прибуток зменшився на **56 відс.** (до **3 406,1** млн грн.), у тому числі у **19** постійних пільговиків з **8,5** (ПАТ „Львівобленерго”) до **96,5 відс.** (ПАТ „Донецькоблгаз”).

Крім того, **3** постійні пільговики ПЕК (ДП „НЕК „Укренерго”, ПАТ: „Волиньгаз” і „Вінницягаз”) задекларували збитки у розмірі **1 286,2 млн грн** за декларування прибутку в сумі **1 258,7 млн грн** у 2012 році та **1 044,3 млн грн** у 2013 році. Зокрема, при зменшенні доходів у 2013 році порівняно з 2012 роком у ПАТ „Волиньгаз” на **22,1 відс.** і ПАТ „Вінницягаз” на **12,3 відс.** прибуток збільшився на **11,7** і **54 відс.** відповідно. Зазначене пояснюється зменшенням витрат на **23,8 відс.** у ПАТ „Волиньгаз” і на **20 відс.** у ПАТ „Вінницягаз”. Разом з тим у 2014 році при зменшенні доходів лише на **0,1 відс.** у ПАТ „Волиньгаз” і на **7,4 відс.** у ПАТ „Вінницягаз” витрати збільшилися на **14,1** і **13,9 відс.** відповідно,

що призвело до отримання підприємствами збитків у сумі **36,1 млн грн** (ПАТ „Волиньгаз”) і **15,7 млн грн** (ПАТ „Вінницягаз”).

Слід зазначити, що в інших **5** постійних пільговиків ПЕК⁵², які також займаються розподіленням газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи як і зазначені вище збиткові постійні пільговики ПЕК, відбувалось зменшення доходів (на **16,6 відс.**) і витрат (на **16,5 відс.**) у 2013 році порівняно з 2012 роком⁵³ та їх збільшення – у 2014 році порівняно з 2013 роком⁵⁴ (в середньому на **9,9** і **14,7 відс.** відповідно), що не призвело до отримання збитків, а лише до зменшення суми прибутку на **17,9 відс.** у 2013 році та на **62,7 відс.** у 2014 році.

У ДП „НЕК „Укренерго”⁵⁵ протягом 2012–2014 років доходи постійно зменшувалися (на **2,1 відс.** у 2013 році та ще на **4,5 відс.** у 2014 році), а витрати стрімко зростали (на **8,1** і **68,3 відс.** відповідно). Як наслідок, прибуток у 2013 році зменшився з **1 101,8** до **817,0 млн. грн.** (на **25,8 відс.**), а у 2014 році підприємством отримано збиток у розмірі **1 234,4 млн гривень.**

Разом з тим, крім постійних пільговиків ПЕК, які у 2014 році зменшили прибуток або отримали збиток, у **7** пільговиків⁵⁶ прибуток збільшився в середньому на **16,3 відс.** (з **2,5 відс.** у ТОВ „ДТЕК Високовольтні мережі” до **80,8 відс.** у ТОВ „Краматорськтеплоенерго”) при його зменшенні у 2013 році порівняно з 2012 роком на **27,8 відс.**, а у ПАТ Дніпродзержинська ТЕЦ” спостерігалась стійка тенденція до зростання: на **6,9 відс.** у 2013 та до **2,9 раза** у 2014 роках.

Отже, згідно з показниками Декларації з прибутку у постійних пільговиків ПЕК зростання витрат випереджає зростання доходів, що призвело до загального зниження прибутковості таких пільговиків, а в окремих випадках – виникнення збитків. Однак у чотирьох пільговиків (з десяти), які займаються розподіленням електроенергії, двох (з п’яти) – виробництвом електроенергії та одного (з двох) – постачанням пари, гарячої води та кондиціонованого повітря у 2014 році порівняно з 2013 роком загалом забезпечено збільшення прибутку на **194,5 млн гривень.**

Таким чином, показники діяльності постійних пільговиків ПЕК свідчать, що реального покращення фінансово-господарського стану підприємств ПЕК, які мали пільгове оподаткування у періоді, що перевірявся, не відбулося (лише **41,4 відс.** у 2013 році та **24,1 відс.** – у 2014 році збільшили прибуток), нарахування та сплата з податку на прибуток за три роки зменшились на **35,2** і **47,8 відс.** відповідно, переплата зросла на **85,9 відс.**, а збільшення надходжень податку на прибуток у 2013 році відбулось переважно за рахунок запровадження сплати щомісячних

⁵² ПАТ „Київгаз”, ПАТ „Кременчукгаз”, ПАТ „Полтавагаз”, ПАТ „Донецькоблгаз”, ПАТ „Миколаївгаз”.

⁵³ Крім ПАТ „Кременчукгаз”, у якого сума доходів і витрат збільшилась більш ніж у 2 рази, сума прибутку – на **48,9 відсотка.**

⁵⁴ Крім ПАТ „Полтавагаз”, у якого відбулось незначне зменшення суми доходів (на **2,3 відс.**) і витрат (на **0,7 відсотка.**)

⁵⁵ Підприємство є єдиним ліцензіатом з передачі електроенергії магістральними та міждержавними електромережами.

⁵⁶ ПАТ „Дніпродзержинська ТЕЦ”, ТОВ „Краматорськтеплоенерго”, ДПЕМ ПАТ „Атомсервіс”, ПАТ „ДТЕК ПЕМ-Енерговугілля”, АК „Харківобленерго”, ПАТ „Донбасенерго”, ТОВ „ДТЕК Високовольтні мережі”.

авансових внесків з цього податку. При цьому підприємства ПЕК енергетичного сектора, у яких звільнявся від оподаткування прибуток у межах фактичних витрат інвестиційної складової, необхідної для повернення кредитів, інвестицій, не передбачалося вивільнення коштів у зв'язку з такою податковою пільгою, оскільки ці кошти спрямовувалися на здешевлення електричної та інших видів енергії.

ВИСНОВКИ

1. В Україні не створено цілісної та ефективної системи державного контролю за діючими податковими пільгами, встановленими законодавством, не запроваджено методики оцінки державними органами, що ініціюють запровадження галузевих податкових пільг, ефективності їх надання для періодичного контролю витрат і переваг кожної такої пільги. Так, протягом 2013–2014 років жодним державним органом не здійснено оцінку економічної ефективності запровадженої у 2011 році пільги з податку на прибуток для підприємств ПЕК у сфері виробництва і передачі електроенергії та транспортування і розподілення газу, що реалізують інвестиційні програми, проекти, фінансування яких здійснюється за рахунок суб'єктів природних монополій, виробників електричної та/або теплової енергії, та включають в тарифи на електроенергію інвестиційну складову, необхідну для повернення кредитів, інвестицій, погашення облігацій (боргових цінних паперів), випущених (отриманих) енергогенеруючими компаніями.

1.1. У 2013 році скористалося Пільгою ПЕК **61** підприємство, а у 2014 році – **35** підприємств ПЕК. Через пільгове оподаткування підприємств ПЕК протягом 2013–2014 років державний бюджет недоотримав майже **2,0 млрд грн**, з них **1,5 млрд грн** – за рахунок застосування Пільги ПЕК, що становило **14,7 відс.** обсягу усіх недонаходжень з податку на прибуток (**9,9 млрд грн**) і **92,3 відс.** надходжень цього податку від підприємств, що скористалися Пільгою ПЕК (**1,6 млрд грн**), а в 2014 році сума пільги ПЕК (**0,7 млрд грн**) у **2,1** рази перевищувала суму надходжень податку на прибуток (**0,3 млрд гривень**).

1.2. Показники діяльності постійних пільговиків ПЕК свідчать, що реального покращення фінансово-господарського стану підприємств ПЕК, які мали пільгове оподаткування у періоді, що перевірявся, не відбулося (лише **41,4 відс.** у 2013 році та **24,1 відс.** пільговиків у 2014 році збільшили прибуток), нарахування та сплата з податку на прибуток за три роки зменшились на **35,2** і **47,8 відс.** відповідно, переплата зросла на **85,9 відс.**, а збільшення надходжень податку на прибуток у 2013 році відбулось переважно за рахунок запровадження сплати щомісячних авансових внесків з цього податку. У постійних користувачів Пільгою ПЕК ріст витрат випереджав ріст доходів, що призвело до загального зниження прибутковості таких пільговиків, а в окремих випадках – виникнення збитків.

Отже, зміцнення фінансового стану підприємств електроенергетики та газової сфери в результаті запровадження податкової пільги у вигляді звільнення від оподаткування прибутку в межах витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електромереж, електростанцій, газотранс-

портних і газорозподільних підприємств тощо не відбулось, тобто мета запровадження Пільги ПЕК не досягнута.

1.3. ДФС (Міндоходів) і НКРЕКП (НКРЕ) не взаємодіють під час контролю за виконанням інвестиційних програм підприємствами ПЕК та обміну інформацією про встановлені порушення в частині нецільового та/або неефективного використання інвестиційних коштів.

2. Нормативно-правова база щодо застосування підприємствами ПЕК пільги з податку на прибуток при виконанні ними схвалених Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики інвестиційних програм та урахуванні витрат у межах інвестиційної складової, необхідної для повернення кредитів, інвестицій, погашення облігацій тощо, була недосконалою, внаслідок чого не здійснено об'єктивної оцінки ефективності надання підприємствам ПЕК такої пільги для поліпшення фінансового стану і розвитку паливно-енергетичного комплексу в Україні в цілому.

2.1. Порядок обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 № 1233, посилається на органи державної влади, які на сьогодні припинили свою діяльність, а нормами Податкового кодексу України не встановлено відповідальності платників податків за несвоєчасно подані або подані з помилками звіти про суми податкових пільг, що ускладнює контроль органів Міндоходів (ДФС) за правомірністю декларування пільги ПЕК підприємствами – платниками податку на прибуток і достовірністю поданої звітності.

2.2. ДПС (Міндоходів) несвоєчасно внесено зміни до Довідника податкових пільг. Протягом II півріччя 2011 року, 2012 року та I півріччя 2013 року редакція Пільги ПЕК, наведена у довідниках податкових пільг № 59–66, що затверджувалися ДПС, Міндоходів у цей період, не відповідає редакції пункту 154.8 статті 154 Податкового кодексу України.

У податковій звітності з податку на прибуток відсутнє зазначення категорії витрат, на які зменшувався прибуток підприємств ПЕК, наведених в абзацах пункту 154.8 статті 154 Податкового кодексу України, через що не встановлено, за рахунок яких витрат (передбачених інвестиційними програмами або проектами, фінансування яких здійснюється за рахунок суб'єктів природних монополій, або у межах інвестиційної складової) звільнявся від оподаткування прибуток підприємств, що вказали пільгу як підставу для звільнення від оподаткування прибутку.

2.3. Нормативними актами НКРЕ не передбачено:

- у формі звіту з виконання інвестиційних програм ліцензіатів з передачі та постачання електроенергії міждержавними та магістральними електричними мережами, затвердженого постановою НКРЕ від 13.12.2012 № 1627, окремого групування витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електричних мереж;

- у порядку формування інвестиційних програм газопостачальних, газорозподільних, газотранспортних та газозберігаючих підприємств, затвердженому постановою НКРЕ від 28.11.2011 № 2255, контролю НКРЕ за виконанням ліцензіатами в газовій сфері інвестиційних програм;

- розроблення форми звіту з реалізації проекту реконструкції та модернізації ТЕС, згідно з якою повинна надаватися інформація про виконання такого проекту, визначена в розділі V Порядку підготовки та фінансування проектів з метою реалізації Плану реконструкції теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей, затвердженого наказом Мінпаливенерго від 24.05.2006 № 183, і звіту з реалізації такого проекту, передбаченого у главі 5 Порядку затвердження та коригування інвестиційної складової в тарифі на електричну енергію, схваленого постановою НКРЕ від 18.07.2013 № 999.

НКРЕ не затверджено процедури формування та виконання інвестиційних програм електростанцій і теплоелектроцентралей.

Отже, через недоліки у податковій звітності та звітах з виконання інвестиційних програм не виділено відповідних витрат за переліком робіт і, як наслідок, ускладнено подальший контроль за правильністю декларування підприємствами ПЕК витрат на будівництво (реконструкцію, модернізацію) електромереж, електростанцій, ТЕЦ, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж тощо з метою звільнення від оподаткування прибутку.

3. Протягом 2013–2014 років НКРЕ та НКРЕКП не забезпечили ефективного виконання інвестиційних програм щодо будівництва (модернізації та реконструкції) міждержавних, магістральних і розподільчих (локальних) електричних мереж, електричних станцій, теплоелектроцентралей, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж, підземних сховищ газу та встановлення лічильників газу населенню; не запровадили дієвого контролю за використанням енергогенеруючими компаніями інвестиційної складової на погашення кредитів інвестицій, облігацій тощо.

Плани фінансування інвестиційних програм щодо будівництва (модернізації та реконструкції) електричних мереж і електростанцій у зазначений період були виконані на **80,4 відсотка**. При цьому частина профінансованих робіт під час такого будівництва не відноситься до категорії промислового. ПАТ „Укргідроенерго” за рахунок інвестиційних коштів у 2014 році проведено реконструкцію існуючих житлових і допоміжних об’єктів на базі відпочинку „Гористе” (профінансовано за рахунок прибутку **2,2 млн грн, або 329,2 відс. плану**); ДП „НАЕК „Енергоатом” профінансовано добудову та введення в експлуатацію житлових будинків у містах-супутниках АЕС на **46,2 млн грн, або 174,3 відс. плану**. Крім того, у 2013 році НКРЕ неповною мірою скоригувало плани фінансування ліцензіатів з виробництва електроенергії, внаслідок чого план фінансування було перевиконано на **10,1 відс. (на 466,7 млн гривень)**.

Незважаючи на збільшення на **64,1 млн грн** надходжень на поточний рахунок із спеціальним режимом використання ПАТ „Донбасенерго” суми інвестиційної складової на погашення кредитів, НКРЕ не внесено змін до постанови про затвердження величини інвестиційної складової за відповідним інвестиційним проектом.

4. Міндоходів, ДФС та їх територіальні органи не забезпечили дієвого контролю за поданими підприємствами ПЕК деклараціями з податку на прибуток та звітами щодо сум податкових пільг, а також законності застосування Пільги ПЕК.

4.1. Положеннями структурних підрозділів Міндоходів і ДФС всупереч пункту 30.8 статті 30 Податкового кодексу України не передбачено прямого закріплення функцій щодо здійснення контролю за правильністю надання та обліку податкових пільг юридичних осіб, а також наданням і законністю застосування пільг з податку на прибуток, у тому числі підприємствами ПЕК, а питання законності застосування пільг платниками податків досліджується тільки під час проведення документальних перевірок у загальному порядку.

4.2. Зведена звітність „Про суми податкових пільг”, яка ДФС (Міндоходів) протягом 2013–2014 років надавалась іншим органам державної влади, була завищена на **6,4 млн грн**, оскільки налічувала платників податків, які помилково або неправильно вказали код Пільги ПЕК, та після надання платниками податків уточнюючих звітів про пільги органами ДФС (Міндоходів) не виправлялася; звірка такої звітності з податковими деклараціями з податку на прибуток і аналіз Пільги ПЕК не здійснювалися.

За результатами перевірки Рахунковою палатою ДФС здійснено аналіз правильності застосування підприємствами Пільги ПЕК, зокрема, 16.04.2015 розпочато камеральну перевірку ДП „Кіровоградтепло” ТОВ „ЦНТІ УНГА”, яке за 2014 рік помилково задекларувало Пільгу ПЕК замість іншої; 17.04.2015 ТОВ „ГК Енергоперспектива” подало уточнюючий звіт про пільги за 2013 рік із зміненням на інший кодом пільги.

5. Міндоходів і ДФС протягом 2013–2014 років не забезпечили підвищення якості та результативності проведення їх територіальними органами перевірок; на центральному рівні відсутня інформація про виявлені територіальними органами порушення під час здійснення камеральних перевірок підприємств ПЕК, які користувалися Пільгою ПЕК.

Упродовж 2013–2014 років з **81** підприємства ПЕК, яке у 2012–2013 роках скористалося Пільгою ПЕК, документальні перевірки з питань податку на прибуток проведено на **47**, у тому числі лише на **20** підприємствах досліджувалося питання правомірності її застосування. При цьому окремі підприємства перевірялись від **5** до **11** разів на рік, а безрезультативні перевірки становили до **71–75 відс.**, зокрема, на ПАТ „ДТЕК Дніпроенерго” і ВАТ „Запоріжжяобленерго”.

Загалом до державного бюджету донараховано **375,5 млн грн** податкових зобов’язань і фінансових (штрафних) санкцій з податку на прибуток, у тому числі **188,0 млн грн** за неправильне застосування Пільги ПЕК, з яких узгоджено з підприємствам ПЕК лише **0,6 відс. (1,1 млн грн)** донарахованих сум, що сплачені підприємствами до державного бюджету повністю.

Незважаючи на те, що за результатами адміністративного оскарження більшість скарг платників податків органами ДФС (Міндоходів) не задоволено (скасовано лише **2,3 млн грн**), за результатами судового розгляду **17 справ** (щодо 14 підприємств ПЕК) про донарахування контролюючими органами **176,8 млн грн (94,0 відс.)** на рівні першої інстанції вже винесено рішення на користь **47,1 відс. підприємств ПЕК (34,2 відс. загальної суми донарахування)**. Основна причина винесення рішень на користь платників за результатами судового розгляду – неврахування контролюючими органами вимог пункту **56.21 статті 56 Податкового кодексу України щодо прийняття рішень на**

користь платника податку в разі неоднозначного тлумачення тієї чи іншої норми законодавства.

ПРОПОЗИЦІЇ

З урахуванням зазначеного Колегія Рахункової палати вважає за доцільне:

1. Інформацію про результати перевірки обґрунтованості надання та законності застосування пільг з податку на прибуток підприємствами паливно-енергетичного комплексу направити Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України.

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

– під час розроблення законопроектів про внесення змін до Податкового кодексу України в частині пільгового оподаткування передбачити:

обов'язкове надання суб'єктами господарювання – пільговиками до контролюючих органів необхідних документів, підтверджуючих правомірність застосування тієї чи іншої пільги, а у разі надання пільги за галузевим принципом передбачити контроль витрат і вигод кожної такої пільги як на рівні контролюючого органу, так і на рівні профільного державного органу, що ініціює запровадження пільги;

встановлення відповідальності платників податків за подання звітності про суми податкових пільг з недостовірними даними або з помилками;

– розглянути питання внесення змін до Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2010 № 1233, у частині виключення посилок на органи, що на сьогодні припинили свою діяльність, та можливості подання уточненого звіту про суми податкових пільг у разі виявлення помилки в раніше поданому такому звіті з метою його врахування при зведенні та формуванні звітності щодо сум податкових пільг.

3. Державній фіскальній службі України за участю Міністерства фінансів України переглянути усі нормативно-правові акти, які містять посилання на ДПС України, органи державної податкової служби, Міндоходів тощо, та підготувати пропозиції щодо змін до законодавства України, в якому містяться посилання на контролюючі органи, що припинили свою діяльність.

4. Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг:

– розглянути питання:

затвердження Порядку формування інвестиційних програм електростанцій і теплоелектроцентралей;

розроблення та затвердження форми звіту з реалізації проекту реконструкції та модернізації ТЕС, згідно з якою повинна надаватися інформація про виконання такого проекту, як це визначено в розділі V Порядку підготовки та фінансування проектів з метою реалізації Плану реконструкції теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей, затвердженого наказом Мінпаливенерго від 24.05.2006 № 183, і звіту з реалізації такого проекту, передбаченого у главі 5 Порядку затвердження та коригування інвестиційної

складової в тарифі на електричну енергію, схваленого постановою НКРЕ від 18.07.2013 № 999;

– встановити належний контроль за виконанням інвестиційних програм підприємствами ПЕК, зокрема за використанням енергогенеруючими компаніями інвестиційної складової на погашення кредитів тощо, та щокварталу інформувати Рахункову палату про стан виконання зазначених програм.

5. Державній фіскальній службі України:

– розглянути питання функціонального закріплення за відповідними структурними підрозділами ДФС обов'язків в частині здійснення контролю за наданням і законністю застосування пільг з податку на прибуток та проведення відповідного аналізу таких пільг;

– забезпечити встановлення територіальними органами ДФС контролю за поданими платниками податків звітів про суми податкових пільг;

– встановити постійний контроль за:

методологічним супроводженням Довідника податкових пільг у частині своєчасного внесення до нього змін у разі зміни законодавчих норм;

обліком податкових пільг юридичних осіб в органах ДФС і передбачити коригування зведеної звітності „Про суми податкових пільг” після надання платниками податків уточнюючих звітів про пільги;

– розробити заходи з усунення виявлених порушень і недоліків, поліпшення рівня контролю за правомірністю застосування пільг з податку на прибуток і повноти та ефективності проведення перевіркової роботи з питання декларування пільг;

– з метою встановлення правомірності надання податкових пільг і запобігання виникненню порушень податкового законодавства юридичними особами забезпечити дієву співпрацю та постійний інформаційний обмін між зацікавленими державними органами.

Заступник директора департаменту
з питань доходів бюджету

Ц.Г. Огонь

**Перелік підприємств, які у 2012–2014 роках декларували пільгу з податку на прибуток за кодом 11020268,
згрупованих за видами господарської діяльності**

№ п\п	Назва області	Назва підприємства	КВЕД	Назва КВЕД	Сума пільги		
					2012 рік	2013 рік	2014 рік
1	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "УКРГІДРОЕНЕРГО"	_35.11	Виробництво електроенергії			153 732,4
2	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	ПАТ "ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА ТЕЦ"	_35.11	- // -	423,8	2 170,4	584,7
3	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ДП "СЄВЄРОДОНЕЦЬКА ТЕЦ"	_35.11	- // -	1 980,6	-	7 207,4
4	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "КІЇВЕНЕРГО"	_35.11	- // -	38 750,9	-	82 142,0
5	ОДЕСЬКА	ПАТ "ОДЕСЬКА ТЕЦ"	_35.11	- // -	-	3 116,7	982,6
6	МИКОЛАЇВСЬКА	ПАТ "МИКОЛАЇВСЬКА ТЕЦ"	_35.11	- // -	-	977,0	-
7	М.СЕВАСТОПОЛЬ	ТОВ "СГС ПЛЮС" (Севастопольська ТЕЦ)	_35.11	- // -	912,5	-	-
8	М.КІЇВ	ПрАТ "ЕНЕРГОТЕХНОЛОГІЇ"	_35.11	- // -	859,0	-	-
9	ЗАКАРПАТСЬКА	ПП "КОМЕРЦКОНСАЛТ"	_35.11	- // -	51,9	-	-
10	ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	ТОВ "СОЛАРЕНЕРГО"	_35.11	- // -	-	2 416,4	-
11	ЗАКАРПАТСЬКА	ТОВ "СОНЯЧНА ЕНЕРГІЯ ПЛЮС"	_35.11	- // -	104,6	-	-
12	ХМЕЛЬНИЦЬКА	ТОВ "ГК ЕНЕРГОПЕРСПЕКТИВА"	_35.11	- // -	-	51,6	-
13	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО"	_35.11	- // -	34 883,7	4 864,1	10 328,0
14	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЦЕНТРЕНЕРГО"	_35.11	- // -	143 433,2	169 376,8	129 929,1
15	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДТЕК ЗАХІДЕНЕРГО"	_35.11	- // -	17 027,4	28 609,6	17 241,7
16	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДОНБАСЕНЕРГО"	_35.11	- // -	6 149,7	42 153,1	60 027,5
17	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ТОВ "ДТЕК СХІДЕНЕРГО"	_35.11	- // -	51 723,5	36 952,2	-
18	ХЕРСОНСЬКА	ПАТ ХЕРСОНСЬКА ТЕЦ	_35.30 _35.11	Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря; Виробництво електроенергії	3 352,4	249,8	-
19	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ХАРКІВСЬКА ТЕЦ-5"	_35.30 _35.11	- // -	14 837,1	23 788,5	20 501,6
20	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "КРИМ ТЕЦ"	_35.30 _35.11	- // -	28 463,3	17 110,1	-
21	ДОНЕЦЬКА	ТОВ "КРАМАТОРСЬКТЕПЛОЕНЕРГО"	_35.30 _35.11	- // -	6 327,5	1 360,3	143,1
22	КІРОВОГРАДСЬКА	ДП "КІРОВОГРАДТЕПЛО" ТОВ "ЦНТІ УНГА"	_35.30	Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря	-	-	867,1
23	АР КРИМ	ПРАТ "СКЕК"	_35.11 _35.12	Виробництво електроенергії; Передача електроенергії	58,4	-	-
24	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ДП "НЕК "УКРЕНЕРГО"	_35.12	Передача електроенергії	120 959,8	91 564,1	49 830,3
25	ТЕРНОПІЛЬСЬКА	ВАТ "ТЕРНОПІЛЬОБЛЕНЕРГО"	_35.12	- // -	2 722,7	5 538,8	-
26	ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	ПАТ "ПРИКАРПАТТЯОБЛЕНЕРГО"	_35.12	- // -	9 628,1	14 367,4	12 096,3
27	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ОДЕСАОБЛЕНЕРГО"	_35.12	- // -	58 988,1	38 677,5	3 257,4
28	РІВНЕНСЬКА	ПАТ "РІВНЕОБЛЕНЕРГО"	_35.12	- // -	2 226,6	5 832,9	1 904,8

Продовження додатка 1

№ п/п	Назва регіону	Назва підприємства	КВЕД	Назва КВЕД	Сума пільги		
					2012 рік	2013 рік	2014 рік
29	КИЇВСЬКА	ПАТ "КИЇВОБЛЕНЕРГО"	_35.12	- // -	19 046,2	11 654,8	13 078,1
30	М.СЕВАСТОПОЛЬ	ДПМОУ "102 ПЕМ"	_35.12	- // -	2 108,6	3 590,1	-
31	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ТОВ "ЛУГАНСЬКЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ"	_35.12	- // -	20 244,3	-	-
32	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПрАТ "ПЕЕМ "ЦЕК"	_35.12	- // -	28 864,5	2 450,7	-
33	ВІННИЦЬКА	ПАТ "ВІННИЦЯОБЛЕНЕРГО"	_35.13	Розподілення електроенергії	10 152,0	9 833,2	7 511,3
34	ЧЕРНІВЕЦЬКА	ПАТ "ЕК "ЧЕРНІВЦІОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	5 373,9	5 197,7	4 339,3
35	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ВАТ "ЗАПОРІЖЖЯОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	14 858,5	20 351,7	2 488,1
36	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДТЕК ДОНЕЦЬКОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	27 358,6	5 461,8	-
37	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДТЕК КРИМЕНЕРГО"	_35.13	- // -	6 847,4	-	-
38	ВОЛИНСЬКА	ПАТ "ВОЛИНЬОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	861,1	-	-
39	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЛЬВІВОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	9 127,6	19 121,0	89 128,2
40	ПОЛТАВСЬКА	ПАТ "ПОЛТАВАОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	38 631,4	-	-
41	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	АК "ХАРКІВОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	21 505,8	11 091,9	101,5
42	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДТЕК ПЕМ-ЕНЕРГОВУГІЛЛЯ"	_35.13	- // -	7 693,7	4 635,1	2 202,4
43	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЕК " ХЕРСОНОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	14 323,4	8 348,3	-
44	М.СЕВАСТОПОЛЬ	ПАТ "ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ "СЕВАСТОПОЛЬЕНЕРГО"	_35.13	- // -	5 580,1	-	-
45	ЖИТОМИРСЬКА	ПАТ "ЕК "ЖИТОМИРОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	11 576,9	-	-
46	МИКОЛАЇВСЬКА	ДПЕМ ПрАТ "АТОМСЕРВІС"	_35.13	- // -	742,5	874,6	661,9
47	ХМЕЛЬНИЦЬКА	ПАТ "ХМЕЛЬНИЦЬКОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	4 884,5	4 284,8	1 488,1
48	ЧЕРНІГІВСЬКА	ПАТ "ЧЕРНІГІВОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	8 957,6	6 504,5	-
49	КІРОВОГРАДСЬКА	ПАТ "КІРОВОГРАДОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	14 068,3	12 307,4	-
50	СУМСЬКА	ПАТ "СУМІОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	7 047,7	9 142,9	3 009,9
51	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДТЕК ДНІПРООБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	37 561,6	-	3 712,0
52	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "МИКОЛАЇВОБЛЕНЕРГО"	_35.13	- // -	5 479,0	3 018,2	-
53	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ТОВ "ДТЕК ВИСОКОВОЛЬТНІ МЕРЕЖІ"	_35.13	- // -	22 715,1	15 368,8	3 946,7
54	ЧЕРНІВЕЦЬКА	ПАТ "ЧЕРНІВЦІГАЗ"	_35.22	Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи	500,5	-	-
55	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ВІННИЦЯГАЗ"	_35.22	- // -	2 774,7	9 899,1	2 500,0
56	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ВОЛИНЬГАЗ"	_35.22	- // -	1 477,7	1 005,4	741,7
57	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДНІПРОПЕТРОВСЬКГАЗ"	_35.22	- // -	3 152,7	3 263,5	-
58	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "КРИВОРІЖГАЗ"	_35.22	- // -	599,1	2 061,7	-
59	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЖИТОМИРГАЗ"	_35.22	- // -	3 716,1	-	1 182,2
60	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЗАПОРІЖГАЗ"	_35.22	- // -	1 209,6	1 118,0	-
61	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "КИЇВГАЗ"	_35.22	- // -	8 549,4	10 451,9	4 723,0
62	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "КРИМГАЗ"	_35.22	- // -	3 630,0	3 568,1	-
63	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЛЬВІВГАЗ"	_35.22	- // -	3 044,4	2 425,1	-

Продовження додатка 1

№ п\п	Назва регіону	Назва підприємства	КВЕД	Назва КВЕД	Сума пільги		
					2012 рік	2013 рік	2014 рік
64	ПОЛТАВСЬКА	ПАТ "КРЕМЕНЧУКГАЗ"	_35.22	- // -	571,1	505,1	475,7
65	ПОЛТАВСЬКА	ПАТ "ПОЛТАВАГАЗ"	_35.22	- // -	4 976,4	5 763,4	2 922,5
66	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "СУМИГАЗ"	_35.22	- // -	2 040,5	1 783,8	-
67	ТЕРНОПІЛЬСЬКА	ПАТ "ТЕРНОПІЛЬГАЗ"	_35.22	- // -	2 256,7	-	-
68	ХЕРСОНСЬКА	ПАТ "ХЕРСОНГАЗ"	_35.22	- // -	2 696,3	2 324,2	-
69	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЧЕРНІГІВГАЗ"	_35.22	- // -	1 105,8	5 805,0	-
70	М.СЕВАСТОПОЛЬ	ПАТ "СЕВАСТОПОЛЬГАЗ"	_35.22	- // -	-	1 043,3	-
71	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ХАРКІВГАЗ"	_35.22	- // -	1 720,5	-	-
72	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ХАРКІВМІСЬКГАЗ"	_35.22	- // -	776,3	-	-
73	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ІВАНО-ФРАНКІВСЬКГАЗ"	_35.22	- // -	-	4 797,1	-
74	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДОНЕЦЬКОБЛГАЗ"	_35.22	- // -	11 340,2	7 403,7	6 315,5
75	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДОНЕЦЬКМІСЬКГАЗ"	_35.22	- // -	2 290,3	4 506,0	-
76	ДОНЕЦЬКА	ПАТ "МАРІУПОЛЬГАЗ"	_35.22	- // -	1 646,6	-	-
77	ЧЕРКАСЬКА	ПАТ "ЧЕРКАСИГАЗ"	_35.22	- // -	2 619,8	2 078,0	-
78	КІРОВОГРАДСЬКА	ВАТ"КІРОВОГРАДГАЗ"	_35.22	- // -	1 377,1	1 150,5	-
79	РІВНЕНСЬКА	ПАТ "РІВНЕГАЗ"	_35.22	- // -	3 228,6	2 964,0	-
80	ХМЕЛЬНИЦЬКА	ПАТ "ХМЕЛЬНИЦЬКГАЗ"	_35.22	- // -	4 867,0	7 974,4	-
81	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "МИКОЛАЇВГАЗ"	_35.22	- // -	2 752,3	22 090,5	112,0
82	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ЛУГАНСЬКГАЗ"	_35.22	- // -	2 731,0	3 651,7	-
83	ПОЛТАВСЬКА	ПАТ "ГАДЯЧГАЗ"	_35.22	- // -	40,3	-	-
84	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "ДНІПРОГАЗ"	_35.22	- // -	1 629,7	2 117,7	-
85	ДОНЕЦЬКА	ПрАТ "МАКІЇВКАГАЗ"	_35.22	- // -	1 160,9	980,1	-
86	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС	ПАТ "КІЇВОБЛГАЗ"	_35.22	- // -	4 624,0	7 678,8	-
					974 580,2	760 825,1	701 415,9
	Підприємства, які не відносяться до поливно-енергетичного комплексу, але внаслідок допущених помилок при поданні звітів про пільги (невірно вказані коди пільг) віднесені ДФС (Міндоходів) до підприємств ПЕК.						
87	ДОНЕЦЬКА	ВПП ОУПС У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ	_94.20	Діяльність професійних спілок	214,6	-	-
88	ЗАПОРІЗЬКА	Первинна профспілкova організація працівників територіального центру управління праці та соціального захисту населення Якимівської районної державної адміністрації	_91.20.0	Діяльність професійних спілок	1,5	-	-
89	ОДЕСЬКА	НВК "АНТАРКТИКА"	_85.31	Загальна середня освіта	-	1	2
		Разом			974 796,3	760 826,1	701 417,9

Результати проведених документальних перевірок підприємств ПЕК з питань податку на прибуток у 2013–2014 роках
тис. грн

Код платника	Назва платника	Кількість перевірок, під час яких перевірявся податок на прибуток, усього	Донараховано податку на прибуток		Відсоток суми Пільги 268 в загальній сумі донарахувань	Узгоджено донараховану суму Пільги 268	Оскарження	
			усього	у т.ч. в результаті неправомірного застосування Пільги 268			адміністративне	судове
2013 рік								
130694	ПАТ АТ "ВІННИЦЯОБЛЕНЕРГО"	1	371,6	15,6	4,2	15,6	-	-
130926	ВАТ "ЗАПОРІЖЖЯОБЛЕНЕРГО"	6	36 776,0	36 776,0	100,0	-	-	36 776,0
3346331	ПАТ АТ "КИЇВГАЗ"	2	10 686,8	10 686,8	100,0	-	-	10 686,8
3359500	ПАТ "ХАРКІВГАЗ"	1	6 067,3	1 684,6	27,8	-	-	1 684,6
5396638	ПАТ "ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНА КОМПАНІЯ "ХЕРСОНОБЛЕНЕРГО"	1	3 325,0	2 519,5	75,8	-	-	2 519,5
23399393	ПАТ АТ "МИКОЛАЇВОБЛЕНЕРГО"	1	3 609,1	3 266,7	90,5	-	-	3 266,7
Всього 2013 рік		12	60 835,8	54 949,1	90,3	15,6	-	54 933,5
2014 рік								
130872	ПАТ "ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО"	8	57 049,7	51 738,5	90,7	-	-	51 738,5
130926	ВАТ "ЗАПОРІЖЖЯОБЛЕНЕРГО"	3	40 296,8	33 386,7	82,9	-	-	33 386,7
131771	ПАТ "ХЕРСОНСЬКА ТЕПЛОЕЛЕКТРОЦЕНТРАЛЬ"	2	3 317,4	1 085,3	32,7	-	-	1 356,6
131819	ПАТ "ПОЛТАВАОБЛЕНЕРГО"	1	24 747,8	23 742,6	95,9	-	-	23 742,6
3336166	ПАТ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ "ЧЕРНІВЦІГАЗ"*	1	18 558,8	1 037,4	5,6	-	-	691,6
3341397	ПАТ "КРИВОРІЖГАЗ"	1	3 968,6	1 463,0	36,9	-	1 463,0	-
3349039	ПАТ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ "ЛЬВІВГАЗ"	1	3 748,4	2 977,7	79,4	-	-	2 977,7
3355353	ПАТ "ХЕРСОНГАЗ"	1	215,2	137,6	63,9	137,6	-	-
3359500	ПАТ "ХАРКІВГАЗ"	1	2 241,9	832,6	37,1	-	832,6	-
3359552	ПАТ "ХАРКІВМІСЬКГАЗ"	2	4 765,8	1 058,0	22,2	-	-	1 058,0
3361402	ПАТ "З ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ "ЧЕРКАСИГАЗ"	1	970,4	935,9	96,4	935,9	-	-
3365222	ВАТ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ "КІРОВОГРАДГАЗ"	2	203,5	203,5	100,0	-	-	203,5
5395598	ПАТ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ "ХМЕЛЬНИЦЬКГАЗ"	2	2 143,8	2 143,8	100,0	-	-	2 143,8
5396638	ПАТ "ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНА КОМПАНІЯ "ХЕРСОНОБЛЕНЕРГО"	1	3 688,8	3 688,8	100,0	-	-	3 688,8
5410263	ПАТ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ ТА ГАЗИФІКАЦІЇ "МИКОЛАЇВГАЗ"	2	11 977,2	7 761,3	64,8	-	-	-
5471158	ПАТ "ОДЕСЬКА ТЕЦ"	2	412,1	412,1	100,0	-	-	412,1
22815333	ПАТ "ЧЕРНІГІВОБЛЕНЕРГО"	2	1 263,7	503,1	39,8	-	-	503,1
Всього 2014 рік		33	179 569,9	133 107,9	74,1	1 073,5	2 295,6	121 903,0
Всього 2013-2014 роки		45,0**	240 405,7	188 057,0	78,2	1 089,1	2 295,6	176 836,5

* За ПАТ "Чернівцігаз" після застосування податкового компромісу оскаржувана сума залишається у розмірі 691,6 тис. гривень.

** кількість проведених перевірок лише на підприємствах ПЕК, яким було донараховано податок на прибуток в результаті неправомірного застосування Пільги 268.

